

RAHAPESU ANDMEBÜROO

Rahapesu Andmebüroo aastaraamat 2023

**Rahapesu Andmehüroo
aastaraamat 2023**

Keeletoimetaja: Mare Timian

Kujundus: Identity OÜ

Kaanefoto: kollaaž Eesti Panga fotodest

Illustratsioonid: Shutterstock

Rahapesu Andmehüroo
Pronksi 12, 10117 Tallinn
fiu.ee

ISSN 2806-299X (trükis)

ISSN 2806-190X (elektrooniline väljaanne)

SISUKORD

4	Rahapesu Andmebüroo juhi Matis Mäkeri eessõna
6	2023. aasta ajajoonel
8	Rahapesu tõkestamine
8	Rahapesu riskipilt
12	Süüdimõistmised rahapesu toimepanemises
14	Koostöö rahapesu tõkestamisel
16	Käsituspääringud ja halduskonfiskeerimine
20	Teatamine
22	Terrorismi rahastamise tõkestamine
22	Riskipilt
27	Terrorismi rahastamisele viitavad teated
28	Koostöö terrorismi rahastamise tõkestamisel
29	Rahvusvaheline finantssanktsioon
33	Koostöö sanktsiooni rakendamisel ja õiguspärasuse tagamisel
35	Kohanemisaeg on läbi
36	Tegevusload ja järelvalve tähelepanekud
37	Virtuaalvääringu teenuse pakkujad
43	Äriühingute teenuse pakkujad
45	Finantseerimisasutused
46	Muud tähelepanekud
48	Rahapesu Andmebüroost
51	2023. aasta arvudes
55	Viiteid ja lisalugemist

RAHAPESU ANDMEBÜROO

Foto: Jarek Jõepera

Hea lugeja!

Teie ees on Rahapesu Andmebüroo 2023. aasta aastaraamat!

Rahapesu Andmebüroo tähistab 2024. aasta 1. juulil 25. sünnipäeva. Aasta-aastalt on kurjategijad muutunud targemaks, aga suudame andmebüroos nendega kahtlemata sammu pidada ning oleme teatud osas isegi ette jõudnud. Meie tohutust arengust ning sihtidest saate järgnevalt lugeda.

2023. aasta alguses avaldati Euroopa Nõukogu eksperdikomitee MONEYVAL koostatud raport, kus enam kui 300 lehel kirjeldatakse Eesti positiivseid arenguid, aga ka puudujääke rahapesu ja terrorismi rahastamise vastases võitluses. See oli eelmise 7 aasta koondhinnang, kuid meie tänased tegevused on juba järgmise hindamise objektiks – seega aega ega ruumi puhkamiseks ei ole. Sestap peame pingutama riigina üheskoos, sest oleme just nii tugevad, kui on kõige nõrgem lüli.

Rahapesu Andmebüroost sai Rahandusministeeriumi haldusalas olev autonoomne ja sõltumatu asutus 2021. aasta 1. jaanuaril ning ühes sellega suurenesid hüppeliselt ka büroo ressursid. 2023. aasta lõpus saame öelda, et värbamised on põhimõtteliselt lõppenud ja oleme lähedal täisvõimsusega töötamisele. Need tegevused on juba toonud häid tulemusi nii finantssanktsiooni rakendamisel kui ka järelevalve teostamisel, eelkõige virtuaalvääringu teenuse pakkujate sektoris.

Eeltoodud on aga sellised ülesanded, mida maailmas enam kui 170 rahapesu andmebüroodest on vaid vähestel. Seetõttu peame hoolega kaaluma, kui anname Rahapesu Andmebüroole täiendavaid uusi ülesandeid, mis tema põhifunktsiooniga kokku ei käi. Nii võib minna fookus ära nendelt valdkondadelt, miks on rahapesu andmebürood ellu kutsutud – rahapesukahtlusega informatsiooni kogumine ja analüüs ning selle edastamine uurimisasutustele.

Lähimate aastate jooksul, millele viitas ka MONEYVAL oma raportis, peame seetõttu tegelema enam just informatsiooni kvaliteediga, mis jõuab Andmebüroosse, ja samuti sellega, et uurimisasutused kasutaksid meie tooteid veelgi enam. Veelgi paremate tulemuste nimel ootame, et turuosalised

Viivituse puhul on kadunud nii pestav raha kui ka kurjategijad ise.

teavitavad meid nüüd ja praegu toimuvatest tehingutest, mitte mitme aasta tagustest. Viimase puhul on kadunud juba nii pestav raha kui ka kurjategijad ise. Andmebürool on ka endal olulist arenguruumi, ei ole kahtlemata rahuldav, kui ligikaudu 150 infoedastusest alustati vaid 11 uut kriminaalmenetlust. Peame riigis tõsiselt mõtlema ka sellele, kas suudame lõputult sulgeda uusi kanaleid erasektoris või peaksime kurjategijaid mõjutava vahendina kasutama enam reaalselt vangimõistmist ja vara konfiskeerimist. Eelmisel aastal ühtegi vangimõistmise otsust rahapesu eest ei olnud.

Rahapesu Andmebüroole on antud seaduse alusel õigus vara konfiskeerimiseks halduskonfiskeerimise kaudu. Kasutasime seda õigust aktiivsemalt 2022. ja 2023. aastal. Samas oleme igakordselt hinnanud väga kriitiliselt kõiki kaasuse asjaolusid, et olla ühelt poolt kindel sisus, kuid teiselt poolt mitte rikkudes vara valdajate õigusi. Tegemist ei ole menetlusega, kus otsustame kellegi karistusõigusliku süü üle, vaid eesmärgiks on konfiskeerida vara isikutelt, kellele see kõiki asjaolusid kogumis arvestades ei kuulu. Rahapesu Andmebüroo on riskidega tegelev asutus, toimetame enda puhta südametunnistuse ja #ausraha põhimõttel. Selline konfiskeerimise õigus ei ole maailmas unikaalne, seda rakendatakse järjest enamates riikides just põhjusel, et algse kuriteo avastamine on järjest enam globaliseeruvamas maailmas muutunud sedavõrd keeruliseks, et kasutada tuleb alternatiivseid meetmeid. Näeme liikumas tõenäoliselt kuritegelikke varasid, mis on aastaid seisnud ja oodanud „väljatulekut“, olgu selleks siis 2014. aastal

Aastaid oodanud vara tuleb välja ja see on konfiskeeritav.

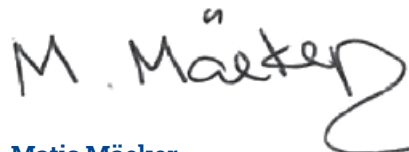
toimunud Moldova kolme panga vargusega seotud varad või varad mõnest meile kõigile tuntud kaasusest. Uute riskidena paluvad Eesti residendid maksudest kõrvalehoidumise või muu süüteo seoses kanda oma vara Leetu, et see Eestist sularahas välja võtta. Valemängijad leitakse üles ja nad saavad oma tegevusele tagasiside.

Esmakordselt lähiajaloo piirasime lõppenud aastal ka terrorismi rahastamise kahtlusega seotud virtuaalvääringu tehinguid. Nimetatu näitab taas, kui avatud on Eesti majandusruum piiriülesele kuritegevusele. Sestap oleme otsustanud panustada erinevatesse rahvusvahelistesse töögruppidesse ja ühistesse analüüsidesse. Oleme juba varem avaldanud koostöövormi seoses Iisraeli ja Hamasi sõjaga, kuid taustal on sarnaseid foorumeid teisigi. Need formaadid võimaldavad meil paremini fokuseerida oma analüüse ja leida üles potentsiaalseid kurjategijaid.

Valemängijaid aitab leida ja paljastada ka tänuväärset tööd tegev uuriv ajakirjandus. Näiteks avaldati Eestis 2023. aasta sügisel artiklisari Eesti virtuaalvääringu teenusepakkujatest, mis avas osaliselt neid samu riske ja maailma, millest allakirjutanu rääkis 2021. aasta oktoobris meediale intervjuud andes. Tähelepanelik lugeja märkas kindlasti, et artiklisarjas toodi näidetena vaid kelmuseid ja sellest kannatanuid. Meie nägime kelmuseid, aga ka narkokuritegevust, lapspornot, organiseeritud kuritegevust ja palju muud. See ei olnud üllatav, sest alles paar aastat tagasi oli Eestis mitteametliku statistika kohaselt registreeritud ligi 55% kõikidest maailma virtuaalvääringu teenuse pakkujatest. Nüüd on Eesti tegevuslubade osakaal pisut üle kahe protsendi. Hetkel, mil Eestis oli litsentse veel umbes 600 ettevõtetel, oli Andmebürool olemas vähemalt üks negatiivne ja rahapesule viitav infokild umbes 95% teenusepakkujate või temaga seotud isikute kohta. Kui meedia kajastatud artiklites meie jaoks seekord üllatusi ei olnud, siis teinekord saab ajakirjanike hea töö ka meile heaks sisendiks.

Oleme Eestis üle elanud kaks suuremat rahapesu kriisi – esmalt pangandussektor ja nüüd virtuaalvääringu teenusepakkujate sektor. Töötame selle nimel, et ära hoida järgmist. Oleme loomas strateegilise analüüsi funktsiooni SAF, nagu ise seda kutsume, mis võiks massandmetest välja sõeluda uusi trende ja tüpoloogiasid, samuti üksikkaasuseid, kus hakkab silma osapoolte ebaharilik tehingumuster.

Rahapesu Andmebüroos tööd tehes peame iga päev silmas meie visiooni: „Finantstehingute aususe valvamisel samm ees.“

Matis Mäeker
Rahapesu Andmebüroo juht

2023. aasta ajajoonel

- PPA-le edastati menetlemiseks tegevusloata äriühingu teenuse pakkujate info
- 27.01 avaldati MONEYVALi hindamisraport Eesti kohta
- Andmebüroo annab turuosalistele tagasisidet madalast teatamisaktiivsusest
- Andmebüroo uuring sularaha kasutusest viitas kõrgemale rahapesuriskile makseagentide, kinnisvara, valuutavahetuse, investeerimiskulla ja hasartmänguteenuste sektorites
- Matis Mäeikeri juhitud 17-liikmeline komisjon esitas rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise valitsuskomisjonile 15 ettepanekut, et muuta riigi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteem efektiivsemaks

JAANUAR

APRILL

JUUNI

MÄRTS

- Toimus Rahapesu Andmebüroo rahvusvaheline kolmepäevane konverents, koolitus konfiskeerimisest kohtunikele ja uurijatele
- 1.03 lisandus Rahapesu Andmebüroo struktuuri organisatsiooni järelevalve ning kommunikatsiooni ja koostöö osakond

MAI

- Eestis kehtis 100 tegevusloa virtuaalvääringu teenuse pakku- miseks; võrdluseks 2022. märtsis oli ligi 500 tegevusloa seaduse uute nõuete jõustumisel
- 45 äriühingute teenuse pakkujale määrati andmete esitamata jätmise eest sunniraha
- Andmebüroo avaldas kaubandus- põhise rahapesu tüpoloogia ja ülevaate virtuaalvääringute abil sanktsioonist kõrvalehoidmisest
- Jõustus ELi krüptovaraturgude määrus (MiCA)

- Eesti, Läti ja Leedu rahapesu andmebüroode ühisuuring näitas sularaha sissevoolu vähenemist Venemaalt ja märkimisväärsed väljavoolu EList, Eesti puhul Ühendkuningriiki

AUGUST

- Andmebüroo avaldas ülevaate terroriorganisatsiooni Hamas rahastamismudelitest
- Andmebüroo liitus rahvusvahelise CTFTI rakkerühmaga, et tõhustada meetmeid terrorismi rahastamise tõkestamiseks

NOVEMBER

JUULI

- Ilmus Eesti, Soome, Läti, Leedu ja Poola pädevate asutuste soovituslik juhend ettevõtjatele sanktsioonist kõrvalehoidmise tuvastamiseks

SEPTEMBER

- Andmebüroo avaldas tüpoloogiateate maksekaartide kasutamisest sanktsioonist kõrvalehoidmisel
- IMFi analüüs rahapesuvastases võitlusest Põhja- ja Baltimaades tunnustas tehtud pingutusi
- Virtuaalvääringu teenuse pakujatele kehtestati regulaarne aruandluskohustus alates 2024. aastast
- Tunnistati kehtetuks 13 äriühingute teenuse pakkuja tegevusluba, kes korduvalt ei täitnud järelevalve ettekirjutusi

DETSEMBER

- EL võttis vastu 12. sanktsiooni-paketi, mis mh keelas Vene kodanikel omada ja juhtida virtuaalvääringu teenuseid osutavaid ettevõtteid
- Ameerika Ühendriikide Välisministeeriumi toel toimus sanktsioonikoolitus ligi 80 osalejale era- ja avalikust sektorist
- Lõppes Ameerika Ühendriikide tehnilise abi projekt Eesti vastutavate asutuste oskuste ja teadmiste taseme tõstmiseks
- Matis Mäeker valiti MONEYVALi büroo asejuhiks

Rahapesu tõkestamine

Rahapesu riskipilt

RAHAPESURISKI TASE EESTIS 2023: KESKMINE

ASETAMINE

KIHISTAMINE

INTEGREERIMINE

Piiriülene rahapesu vs Eestis kuritegeliku tegevuse tulemusel saadud vara pesemine: olulises ülekaalus piiriülene rahapesu

Keskmisest kõrgema ohuga sektorid: krediiasutused, virtuaalvääringu ja äriühingute teenuse pakkujad

Haavatavad sektorid: kitsas ring krediiasutusi, virtuaalvääringu ja äriühingute teenuse pakkujad

Peamised eelkuriteod: kelmused, sanktsioonist kõrvalehoidmine, maksukuriteod

EESTI ON SUUREMAL MÄÄRAL SEOTUD PIIRIÜLESE RAHAPESUGA KIHISTAMISE FAASIS

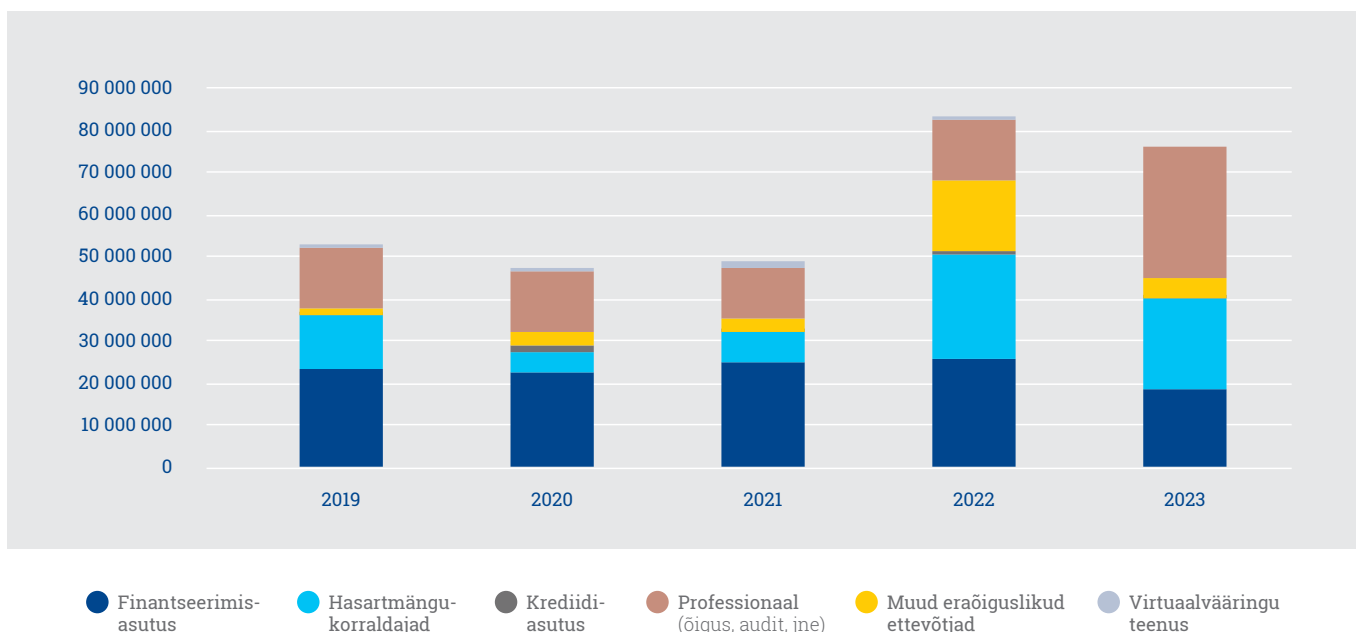
Piiriülese rahapesu oht on Eestis võrreldes riigisisega jätkuvalt märksa kõrgem, mistõttu suurimaks ohuks on Eestile välisriikides saadud kriminaaltulu kihistamine läbi Eesti. Kui 2022. aastal analüüsis olnud juhtumitest oli teatud määral näha ka kuritegeliku raha integreerimist kinnisvarasse, siis 2023. aastal tähendas idasuunalise rahavoo vähenemine üksiti ka väiksemat kuritegeliku raha integreerimist kinnisvarasektorisse.

Eestit seovad piiriüleses rahapesus siin avatud kontod (sh nn korrespondentasutuste poolt makse ja e-raha asutustest klientidele avatud virtuaalsed pangakontod ehk VIBAN kontod) ja virtuaalvääringu teenuse pakkujate poolt avatud rahakotid ning Eestis asutatud juriidilised isikud, mida kasutatakse teistes riikides kuritegude (maksu-, investeerimis-, e-kaubandusega seotud jm pettused) rahapesu eesmärkidel. Need järeldused tulenevad nii Rahapesu Andmebüroo välispäringute, uurimisasutuste rahvusvahelisest informatsioonivahetusest kui ka õigusabitaotlustest. See tähendab, et keskmisest

kõrgema ohuga ja kõige haavatavamad sektorid on endiselt krediidasutused, virtuaalvääringu ja äriühingute teenuse pakkujad, kellest esimesed kaks on seotud nn Eestis asuvate kontode või rahakottidega ning viimane Eestis asutatud äriühingute ärakasutamise ja välisriikides.

Eestiga seotud rahapesu puhul on oluline arvestada senisest enam sularaha kui maksevahendiga. Hoolimata elektrooniliste maksevõimaluste võidukäigust ja uutest tehnoloogiatest, on kurjategijate seas jätkuvalt eelistatud sularaha. Sularahatehingud on Eestis 2020.–2021. aasta languse järel taas hoogustunud. Suurte sularahatehingute sagenemine on tõstnud ka mitmete sularahaintensiivsete teenuste rahapesuriski, sh valuutavahetus, investeerimiskulla müük ja hasartmänguteenused. Süsteemsed suuremahulised sularahaga seotud tehingud viitavad võimalikule majanduskuritegevuse ja muu kuritegevusega seotud kõrge rahapesu riskile. Eestisse siseneval suunal teatatakse peaaegu neli korda suuremas mahus piiriüleste sularahatehingutest kui väljuval suunal.

KOHUSTATUD SEKTORITEST SAADETUD SULARAHATEADETEGA SEOTUD SUMMAD (EURODES)

EELKURITEONA KELMUSTE ÜLEKAAL JA SANKTSIOONIST KÕRVALEHOIDMINE

Rahapesu Andmebüroo analüüsitud juhtumite ning teiste õiguskaitsesutuste info alusel on jätkuvalt kelmused kõige enam levinud rahapesu oletatavad eelkuriteod. Nende seos Eestiga on kelmusest saadud tulu kandmine Eesti krediidi-asutuse kontole.

Kelmuse juhtumites oli 2023. aastal näha virtuaalvääringu teenuse pakkujatega seotud riskide vähenemist. Suur osa välispäringutest oli seotud nende teenusepakkujatega, kellel pole enam Eesti tegevusluba.

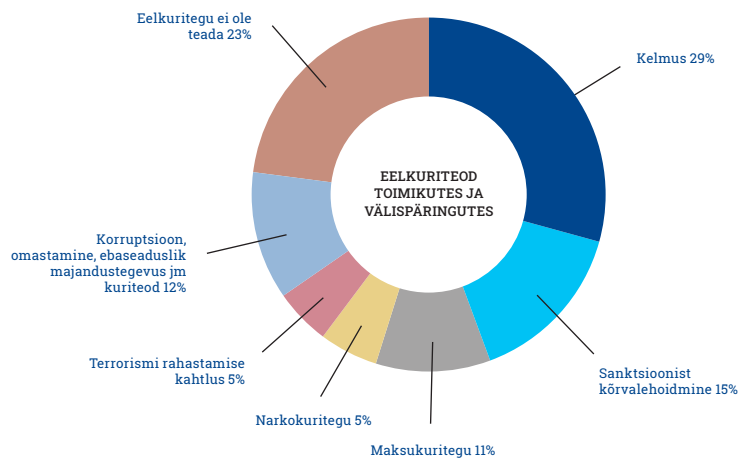
Kelmused ei ole Eesti eripära, need on massiliselt kasvanud kogu maailmas. Ka Europoli Euroopa Finants- ja Majanduskuritegude Keskus (EFEFTA) nendib *online*-kelmuse osakaalu tõusu ning pettuse liikide mitmekesisust.

Lisaks kelmustele, kuid märksa vähem, tulid andmebüroo analüüsitud juhtumites rahapesu eelkuritegudena esile maksu- ja narkokuriteod ning ebaseaduslikule majandustegevusele, omastamisele ja korruptsioonile viitavad kahtlused. Neid kuritegusid menetlevad uurimisasutused, kuid enamasti ei seostata neid järgnenud rahapesuga.

Vene agressioonisõda Ukrainas on rahapesu eelkuritegude hulgas märkimisväärselt kasvanud sanktsioonist kõrvalehoidmist. Finantssanktsioonist hoidumisega seotud juhtumid olid 2023. aastal Rahapesu Andmebüroos võrreldes varasemaga oluliselt rohkem pildis. Üheks riskiks on ka sanktsioonist kõrvalehoidmise põimumine rahapesuga.

Näidatud graafikul on kaks teadmata muutujat, mistõttu ei ole võimalik teha lõplikke järeldusi ei eelkuritegude hulgas ega ka nende ulatuse kohta.

Esimene neist on seotud asjaoluga, et Venemaa poliitilisest olukorrast tingituna on Eestil piiratud teadmine, kui suur osa Venemaal toime pandud kuritegelikust varast jõuab Eestisse teiste, sh EL riikide kaudu. Venemaa õiguskaitsesorganid on

informatsiooni vahetamise kanalitest kas välja lõigatud või puudub neil endal huvi uurida, millistest Venemaa kuritegudest ja millises mahus vahendid on jõudnud teistesse riikidesse. Seetõttu ei ole võimalik näha ega eristada korruptsioonist, maksukuritegudest ja muudest kuritegudest pärit vahendeid, mis on tõenäoliselt vähemalt teatud osas läbinud Eesti majandusruumi moel või teisel. Seetõttu tuleb pöörata kõrgendatud tähelepanu hoolsusmeetmete rakendamisele Venemaa-sõbralikest riikidest pärit rahaliste vahendite osas.

Teise pimenurgana tuleb välja tuua Leedu koondunud erinevate riikide tegevuslubadega makseasutused, kust johtuvad rahavood on ajas kasvanud, kuid nende algne päritolu ja sellega seotud kuriteod on teadmata. Lisaks rahavoogudele Leedust Eestisse, näeb Rahapesu Andmebüroo sularahateadetest „sula(rahastamist)“ tüpoloogiat, kus Leedu e-raha või makseteenuse osutaja makseagenti Eestis kasutatakse vahendite sularahas väljavõtmiseks või sissepanemiseks. See tähendab, et Eesti residendid, sh juriidilised isikud, kasutavad välisriikide maksevahendajate juures avatud kontosid, kuid vara jälje hõlmamiseks võtavad nad vahendid välja Eestis asuva agendi kaudu.

PIIRIÜLENE RAHAPESU ON SEOTUD EESTI LÄHIRIIKIDE, KESK-AASIA JA MÕNE TEISE ÜKSIKU RIIGIGA

Välisriikidega vahetatava informatsiooni, laekunud teadete ning makse ja virtuaalvääringute voogudest on näha, et Eesti piiriülesed rahapesu riskid on seotud eelkõige Leedu (lai ring kuritegusid), Läti ja Soome (maksu ja muud kuriteod) ning Türgi, Araabia

Ühendemiraatide, Hongkongi ja Kesk-Aasia riikidega (Venemaast johtuvad kuriteod ja sanktsioonikuriteod).

Kui viimase kohta on Rahapesu Andmebüroo avaldanud mitmeid uuringuid ja sellest leiab laialda-

selt tüpoloogiapabereid tervest Euroopast ja G7 riikidest, siis Läti ja Soomega seonduv rahapesu on seotud Eesti tihedamate ärisidemetega nende riikidega. Nagu juba eelnevalt öeldud, on Leedust tulenevad riskid teadmata suurusega ja nende kohta oleme teinud viiteid ka eelmistes aastaraamatutes. Peatume käesoleval aastal sellel riskil pikemalt.

Eestist eksporditi 2023. aastal kaupu ja teenuseid Leetu ligi 2,6 miljardi euro väärtuses. Samal ajal laekus Leedust Eesti krediitiasutuste arvelduskontodele¹ rahalisi vahendeid kokku 19,3 miljardit eurot. Kuigi neid väärtusi ei saa üks-ühele võrrelda (raha võis laekuda ka turistidelt, kellel on maksekonto avatud Leedu finantsasutuses jms), näitab numbrite sedavõrd suur erinevus, et laekuv rahavoog ei ole üsna suures ulatuses põhjendatav üldiste majanduslike suhetega. Leedu on positsioneerinud end finantstehnoloogia sõbralikuks riigiks, mistõttu on seal saanud tegevusloa paljud makse ja e-raha asutused ning ka virtuaalvääringu teenuse pakkujad. Leedu erasektori teatamiskohustus on eelnimetatud fintech ettevõtete kasvu tõttu olnud plahvatuslik. Seejuures hindab Leedu rahapesu andmebüroo, et

teatud kõrgema riskiga sektorites on teatamiskohustuse täitmise tase endiselt liigselt madal.

IMF avaldas 2023. aasta sügisel raporti Skandinaavia ja Baltikumi rahavoogude dünaamikast ja riskidest, kust nähtub, milliste riskidega on Leedu maksevood seotud ja mis vähemalt teatud osas leiavad seetõttu tee ka Eesti majandusruumi. Raporti kohaselt on Leedu maksevood seotud mitte-residendist klientidega ning alates 2020. aastast on järsult kasvanud tehingute maht, mis läheb välja tavalisest majanduslikust mustrist. Selliste tehingute maht on Leedus 13,3% kõikidest tehingutest (Eestis on see 2,3%). IMF'i raporti kohaselt on maksete mahtude suurenemise taga tehingud finantskeskustega, nagu näiteks Šveits, Hongkong, Singapur, Araabia Ühendemiraadid, Gibraltar, Mani saar, Liechtenstein ja Jersey. Vaatamata asjaolule, et ka see pilt Leedust näitab riskide tõsidust, ei ole raportis arvesse võetud kõiki Leedu maksevahendajate tehinguid. Eelnev viitab, et tegelik Leeduga seotud riskide ulatus on suurem, kui käesoleval hetkel teada, ning nendele tehingutele tuleb pöörata keskmisest suuremat tähelepanu.

¹ Arvestatud on Eesti krediitiasutustes avatud kontosid füüsilistele ja juriidilistele isikutele ning finantsasutustele (v.a krediitiasutused).

ENIM OHUSTATUD JA HAAVATAVAD SEKTORID ON ENDISELT KREDIIDIASUTUSED, VIRTUAALVÄÄRINGU JA ÄRIÜHINGUTE TEENUSE PAKKIJAD

Enim levinud seoseks ehk ohuks, nagu on ülal märgitud, on välisriikide isikutelt välja petetud vahendite liikumine Eesti kontodele. Näiteks saab tuua kontod, mis on Eesti krediitiasutustes avatud eelkõige teise riigi finantsasutusele, kelle kliendid omakorda kasutavad lõppastmes teenust ehk nn virtuaalseid pangakontosid (VIBAN). Rahvusvaheliselt

on teada, et olukordades, kus kurjategijad kasutavad kelmusteks aktiivselt teatud kontosid või teenusepakkujaid, kasutatakse neid kontosid ka muudest kuritegudest pärit vahendite edasikandmiseks. Haavatavuse poolest ei ole endiselt vähemalt ühe krediitiasutuse teatamiskohustuse tase hinnanguliselt piisav ning samas oli tema riskiisu klientide teenindamisel 2023. aastal suurem kui riskikontrollid oleksid võimaldanud.

Ka erinevad sanktsioonist kõrvalehoidmised on peamiselt seotud krediidasutustega. See kõik tähendab, arvestades ka maksete üldist mahtu ja maksete suundasid (vt riskantsete riikide kohta infot eespool), et krediidasutustega seotud rahapesu risk on endiselt keskmine.

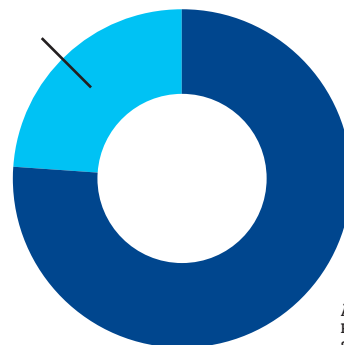
Virtuaalvääringu teenuse pakkujate arv on intensiivse sektori korrastamise tulemusel ajalooga võrreldes vähenenud seitse korda ja 53 tegevusloani, ja koos sellega on vähenenud ka riskide kogumaht. Kui 2021. aastal oli virtuaalvääringu teenusepakkujate tehingute maht konverteerituna eurodeks umbes 20 miljardit ja 2022. aastal umbes 10 miljardit, siis 2023. aastaks tõusis tehingute maht taas 20 miljardi euron. Kuigi tehingute maht ei ole absoluutarvudes vähenenud, on vähenenud nii välispäringute arv, mis puudutab virtuaalvääringu teenuse pakkujaid kui ka avalikest foorumitest leitavad viited ebaseaduslikult tegutsevatest Eesti teenusepakkujatest. Samas on Eesti riigi mainele väga suureks probleemiks Eestis kunagi tegevusluba omanud äriühingud, kel tänaseks ei ole Eestiga muud sidet kui äriregistrisse kantud osaühing, kuid kes endiselt kuritegusid vahendades reklaamivad, et on Eesti teenusepakkujad. Nende teenusepakkujate peatamiseks ja vastutusele võtmiseks puuduvad Eestis täna vahendid. Virtuaalvääringu teenuse pakkujate esitatud teadetest nähtub varasemast tõsisem suhtumine hoolsusmeetmetesse. Siiski on rahapesu risk sektoris lisaks eeltoodule jätkuvalt oluline mitmel põhjusel. Andmebüroole saatis teateid aasta jooksul vähem kui pool turuosalistest. Ettevõtjatel on ka puudujääke riskide hindamisel – riskihinnang ja riskiisu dokumendid ei ole kooskõlas tegelikkusega, samuti on probleeme klientide isikusamasuse tuvastamisega. Osa Eesti teenusepakkujate tehingutest on seotud kõrge riskiga platvormidega. Virtuaalvääringu voogusid seostatakse jätkuvalt kuritegeliku tegevusega, Eestis peamiselt pettustega. Eelneva

tulemusel on sektoriga seotud nii oht kui ka haavatavus relevantseid ja koguhinnang riskile keskmine.

Äriühingute teenuse pakkujate riski tõstavad Rahapesu Andmebüroo tuvastatud juhtumid, kus äriühingute teenuse pakkuja ei rakenda kõrge riskiga, rahapesukahtlusega või sanktsiooni subjektideks olevaid kliente teenindades hoolsusmeetmeid ning on jätnud teavitamiskohustuse täitmata. Ligi 2/3 äriühingute teenuse pakkujatest pakub mitteresidentidele äriühingute teenuseid, mistõttu on ebapiisav, et 2023. aastal esitas teateid vaid 4% teenusepakkujatest. Paljud ettevõtted pakuvad oma klientidele lisaks äriühingute teenustele ka raamatupidamis- ja nõustamisteenuseid. Sageli on teenusepakkujate töötajate arv väike, seda ka suure käibega ettevõtete puhul, mistõttu esineb risk, et nad ei suuda vajalikul määral rakendada rahapesu tõkestamise hoolsusmeetmeid.

Lisaks eeltoodule on keskmisest kõrgema ohu ja sektori haavatavuse ning seetõttu keskmise riski taga asjaolu, et just Eestiga seotud äriühinguid kasutatakse teistes riikides kuritegelikel eesmärkidel, millest osa on asutatud või seotud äriühingute teenuse pakkujatega. Andmebüroole esitatud välispäringutest 1/3 on seotud Eestis registreeritud juriidiliste isikutega. Välismaalastega seotud Eesti äriühingutest puudub Eestis ligi pooltel aktiivne majandustegevus.

Äriühingu-
teenustega seotud
käive 2023:
25 mln eurot

ÄRIÜHINGUTE TEENUSE
PAKKUJATE KOGUKÄIVE OLI
80 MLN EUROOT RAHAPESU
ANDMEBÜROO KÜSIMUSTIKULE
VASTANUTE ANDMETEL

Süüdimõistmised rahapesu toimepanemises

Eestis jõustus 2023. aastal neli maakohtu otsust, millega mõisteti rahapesu toimepanemises süüdi 14 inimest. Kõik süüasjad lahendas kohus kokkuleppe- menetlusega ning ühelegi süüalusele ei määratud reaalselt vanglakaristust.

Kohtuotsuste alusel konfiskeeriti vara koguväärtustes üle 668 000 euro ja üle 37 000 USA dollari, lisaks ka 480 inglise naela.

Kõiki kohtuasju ühendavaks märksõnaks oli rahapesu eelkuriteona ärikirja kelmuse toimepanemine. Kurjategija on hankinud meiliaadressi ja telefoninumbreid, mis näivad võimalikult originaalilähedased ning pettuse tulemusel kannavad kannatanud enesele teadmata ning eksitusse viiduna raha hoopis kurjategijate kontole.

Süüdimõistva otsuseni jõudnud kohtuasjades tegi Rahapesu Andmebüroo koostööd uurimisasutusega ning jagas teavet kuriteo tuvastamiseks, tõkestamiseks

ja kohtueelseks uurimiseks. Kolmes menetluses esitas andmebüro politseile kuriteoteate ja seadis kuritegelikul teel saadud varale piiranguid, mis hiljem kriminaalmenetluses arestiti.

Kõikidel juhtudel oli süüdimõistetute eesmärgiks varjata raha kuritegelikku päritolu, kurjategijate seost sellega ning suunata raha legaalsesse majanduskäibesse.

KOHTUASI 1-23-250

Süüdimõistetud isikud tegutsesid ühiselt. Saadud rahalised vahendid olid välja petetud välismaa äriühingutelt ning laekunud pettusliku teo tulemusena erinevate ettevõtete arveldusarvetele, mis omakorda kanti edasi teistele pangakontodele. Süüdimõistetud isikud registreerisid enda nimele äriühingud ja avasid pangakonto, eesmärgiga varjata vara päritolu ning teha tehinguid rahapesu objektiks oleva varaga.

Pangakonto andmed koos ID-kaardi ja paroolidega ning pangadokumendid edastati kolmandatele isikutele, millega võimaldati neil teha tehinguid osauhingu pangakontol. Samuti oli süüdimõistetute eesmärgiks koos tegutsedes leida isikud, kes nõustusid Eestis registreerima enda nimele äriühinguid ja avama äriühingutele pangakontosid. Sellega soovisid kuritegelikus skeemis osalevad isikud teha rahalisi arveldusi loodud äriühingute kaudu. Eelnevalt BEC-kelmuse teel välisettevõtelt väljapetetud rahalised vahendid kanti edasi Suurbritannias, Ameerika Ühendriikides ja Eestis tegutsevate ettevõtete ja füüsiliste isikute pangakontodele.

KOHTUASJAD 1-23-654, 1-22-7510 JA 1-22-7110

Süüdimõistetud isikud tegutsesid ühel juhul tuvastamata isiku, teistel juhtudel Slovakkias elava Nigeeria kodaniku juhistel. Ülesandeks oli erinevate tegevustega varjata raha kuritegelikku päritolu ja kurjategijate seost.

Süüdimõistetud lubasid kolmandal isikul kanda oma äriühingute ja isiklikele kontodele rahalisi vahendeid, mis olid välisriikides tegutsevatest ettevõtetest BEC-kelmustega eelnevalt välja petetud.

Kuriteo plaani eesmärgiks oli, kasutades mh ka fiktiivseid lepinguid, kanda raha erinevate juriidilistest ja füüsilistest isikutest variisikute pangakontodele või võtta pangautomaatidest välja sularahas.

Koostöö rahapesu tõkestamisel

Tehti

150

teabeedastust uurimisasutustele, mis olid seotud 230 teatega

Laekus

552

välispäringut ja spontaanset infoedastust

Esitati

225

välispäringut ja spontaanset infoedastust

Uurimisasutustel on oluline roll, et rahapesu süüasjad jõuaksid kohtusse. Rahapesu Andmebüroo edastused toetavad nende tööd kuritegude avastamisel, tõkestamisel ja kohtueelsel uurimisel. Uurimisasutustele edastatud info maht kasvas aastaga 150 edastuseni, millest lõviosa moodustasid omaalgatuslikud infoedastused ja kuriteoteated ning veerandil juhtudest edastati teavet käimasoleva kriminaalaja juurde. Lisaks on 1352 teatele tuginevalt jagatud 610 korral uurimisasutustele operatiivselt infot nii kahtlase tegevuse kui ka võimaliku kuritegeliku vara kohta.

Rahapesu Andmebüroo edastustele tuginedes alustati 2023. aastal 11 kriminaalmenetlust – suurem

osa seoses rahapesu eelkuritegudega ning kolm kriminaalaja rahapesu tunnustel.

Edastuste sisu on andmebüroo rahapesu riskipildi peegeldus – enim tuvastati ja edastati teavet rahapesust, kelmustest (peamiselt investeerimiskelmuste), maksualastest süütegudest ja sanktsiooni rikkumise kahtlusest.

Rahapesu Andmebürool on mandaat koostööks ka teiste pädevate asutustega rahapesu ja terrorismi rahastamise või sellega seonduvate kuritegude tõkestamiseks ning seadusest tulenevate järelevalveasutuse ülesannete täitmiseks.

Selle koostöö raames edastas Rahapesu Andmebüroo teavet:

Maksu- ja Tolliametile seoses hasartmängu lubade taotlemisega 25 korral

Politsei- ja Piirivalveametile seoses e-residendi digitaalse isikutunnistuse ning suurinvestorile ettevõtluseks tähtajalise elamisloa menetlemisega ligi 10 korral

Finantsinspeksioonile seoses tegevuslubade menetlemisega 17 korral

Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti juures tegutsevale välisinvesteeringukomisjonile seoses välisinvesteeringu usaldusvääruse hindamisega alates septembrist 2023. Rahapesu Andmebüroo ülesandeks oli 158 teavituse ja taotluse läbivaatamine ning vajadusel taustakontrolli tegemine

Rahapesu Andmebüroo eestvedamisel käsitleti ametkondlikus koostöös kaasuseid, mis tulenesid Vene sõjalisest agressioonist Ukrainas ning hooldusmeetme ebapiisavast kohaldamisest kelmuste ja pettuste ärahoidmiseks. Samuti valmistas andmebüroo ette siseriikliku PPP-projekti (*Public-Private Partnership*) viie Eesti suurema pangaga, et operatiivselt aidata kaasa juhtumite ja tüpoloogiate tuvastamisele ning jagamisele.

Rahvusvaheline koostöö rahapesuasjades hõlmab nii otsesuhtlust riikide andmebüroodega kui ka osalemist mitmete organisatsioonide töös, töö- ja rakkerühmades ning projektides.

Teistelt andmebüroodelt laekunud välispäringud on jätkuvalt suuresti seotud Eesti krediidasutustes avatud respondentkontodega, aga ka Eestis registreeritud ettevõtetega, kes osalesid rahapesu kahtlusega tehingutes välisriigis ega tegutsenud või omanud püsivat tegevuskohta Eestis. Sageli ei ole need ettevõtted registreeritud käibemaksukohustuslaseks, ei ole esitanud tähtjaks majandusaasta aruandeid või on päringutes kajastatud tehingud toimunud oluliselt suuremas summas, kui majandusaasta aruannetes kajastatud müügitulu. See viitab juhtumitele, kus Eestis registreeritud äriühinguid kasutatakse välisriikides ära maksusüütegude toimepanemiseks, millega võivad kaasneda ka muud rikkumised. Eesti e-residentidega, sh tänaseks kehtivuse kaotanud staatusega, oli seotud 16% välispäringutest, mis on sarnane varasema aasta näitajaga.

Välispäringute iseloom suunab teravdatud tähelepanu edaspidi ka e-kaubandusele. Välispäringud näitavad, et kasvab Eesti äriühingute ärakasutamine erinevates e-kaubanduse pettustes, kus Eesti äriühingute taha peituvad kauplejad eksitavad kliente kaubakirjeldustega ning tarnivad kirjeldatud oluliselt madalama väärtusega kauba või jätavad üldse kauba tarnimata.

Nagu rahapesu riskipildist nähtus, on paljud Rahapesu Andmebüroo huviorbiidis olevad Eesti isikud ja ettevõtted avanud maksekontod välisriikides erinevate makse- ja e-raha asutuste juures. Sellest tulenevalt on andmebüroo esitanud varasemast enam päringuid Leedu kolleegidele. Tihedat välisuhtlust peame ka Malta, Läti, Ameerika Ühendriikide, Soome ja Saksamaaga. Ka Ukraina kolleegidega toimib tihe ja sisukas koostöö vaatamata nende keerulisele olukorrale.

Maailma rahapesu andmebüroosid ühendav katusorganisatsioon Egmont grupp otsustas 18. oktoobril 2023 peatada Vene Föderatsiooni rahapesu andmebüroo – Rosfinmonitoring – liikmelisuse õigused. Eesti seisukoht otsuse toetamiseks juhtis muu hulgas tähelepanu, et:

Rosfinmonitoring toetab Vene ebaseaduslikku sõjaaparaati, tegutsedes vastupidiselt sellele, mida andmebüroodelt oodatakse

Kuigi rahvusvaheliste rahapesu tõkestamise standarditega on keelatud rahastada massihävitusrelvi, ostab Vene Föderatsioon relvi Põhja-Korealt, rahastades seeläbi viimase tuumaprogrammi

Rosfinmonitoring ja tema juht on lisatud ka ELi 12. sanktsioonipaketis nn külmutamissanktsiooni alla.

Rahapesu tõkestamise vaatest teeb Rahapesu Andmebüroo nii üleilmselt kui Euroopa tasandil enim strateegilist koostööd krüptovara, virtuaalvääringu teenuse pakkujate ja tehnoloogiliste arenduste teemadel. Andmebüroo töötajad on esinenud neil teemadel mitmete organisatsioonide ja riikide rahapesu andmebüroode korraldatud konverentsidel ja töötubades.

Lisaks osaleb Rahapesu Andmebüroo loodava ELi rahapesu tõkestamise ameti (AMLA) andmeanalüüsi teemalises nõuandvas kogus.

AMLA loomine muudab oluliselt Rahapesu Andmebüroo tööd.

AMLA loomine on osa ELi uuest rahapesu tõkestamise paketist, mille osaks on ka rahaülekandeid uuesti sätestav määrus, erasektorile rahapesuvastaseid nõudeid kehtestav määrus ning rahapesuvastane direktiiv. ELi liikmesriikide andmebürood on neil teemadel infot vahetanud ja õigusloomesse panustanud ning käesolev ja järgnev aasta toovad kaasa laiema osalemise. Kuna protsess muudab oluliselt Rahapesu Andmebüroo ja tema järelevalve funktsiooni tööd, siis saab selle sisust ja mõjust uut infot mitmest järgmisest aastaraamatust.

Rahapesu Andmebüroo tegi lisaks ettevalmistusi Europoli EFIPPP (*Europol Financial Intelligence Public Private Partnership*) töörühmaga liitumiseks. Tegemist on rahapesu ja terrorismi rahastamise vastase võitluse valdkonnas esimese riikidevahelise teabejagamise platvormiga, mis pakub keskkonda piiriüleseks koostööks ja teabevahetuseks Europoli, pädevate asutuste (sh rahapesu andmebüroode ja õiguskaitseasutuste) ning erasektori esindajate vahel (näiteks pangad).

Venemaa rahapesu andmebüroo peab ka „terroristide ja ekstremistide“ nimekirja, kuhu sageli lisatakse ajakirjanikke ja muid isikuid pigem poliitilistel kaalutlustel ning sellega piiratakse muu hulgas „karistusena“ nende ligipääsu finants- ja põhimakseteenustele

Rosfinmonitoring avas oma filiaalid Ukrainalt okupeeritud aladel, näidates selgelt toetust enda rahvusvahelisi kokkuleppeid ja inimõigusi eiravale riigile

Käsutuspiirangud ja halduskonfiskeerimine

30-päevaseid piiranguid seati 28 korral **ligi 4,4 mln euro ulatuses**, sh seoses terrorismi rahastamisega 11 korral 7529 euro ulatuses

60-päevaseid piiranguid seati 50 korral **ligi 9,5 mln euro ulatuses**², sh seoses terrorismi rahastamisega 11 korral 5779 euro ulatuses

365-päevaseid piiranguid seati 35 korral **3,85 mln euro ulatuses**

10 ettekirjutust tehti **ligi 1,36 miljoni euro** riigi omandisse kandmiseks

Rahapesu või terrorismi rahastamise kahtlusel või kuritegeliku tegevuse tõkestamiseks on Rahapesu Andmebürool õigus seada varale käsutuspiiranguid. Sellega kasutab andmebüroo meetmeid kuritegelikust tegevusest saadud vara säilitamiseks, takistades selle edasist legaliseerimist, või terrorismi rahastamise tõkestamiseks. Rahapesu Andmebüroo võib käsutuspiirangu seada ka juhul, kui seda taotleb välisriigi rahapesu andmebüroo.

Lõppenud aastal seadis andmebüroo käsutuspiiranguid nii investeerimiskelmusest, BEC-kelmusest, salakaubaveost kui ka muust kuritegelikust tegevusest pärinevale varale. Peamiselt piirati kontodel olevaid rahalisi vahendeid, aga ka võlakirju, sularaha ja krüptovara.

Üheaastaseid käsutuspiiranguid, milleks tuleb andmebürool taotleda kohtu luba, seati 35 korral

kokku 3,85 miljoni euro ulatuses. Seda on piirangute arvult seitse korda rohkem ning summaliselt 2,5 korda enam võrreldes 2022. aastaga.

Terrorismi rahastamisega seotud piirangute arv on märkimisväärne, kuid terrorismi rahastamisele iseloomulikult on summad seejuures väiksemad. Terrorismi rahastamise tõkestamisest saab lähemalt lugeda järgmises peatükis.

Eelnevalt Rahapesu Andmebüroo poolt piiratud varasid arestiti 2023. aastal kokku ligi 9,2 miljoni euro ulatuses. Prokuratuur konfiskeeris 2023. aastal rahalisi vahendeid 2,43 miljoni euro väärtuses, sh 1,66 miljonit seoses rahapesuga (Prokuratuuri aastaraamat 2023).

Kahel korral seati välisriigi andmebüroo taotlusel varale käsutuspiirang kogusummas 212 000 eurot, mis hiljem kriminaalmenetluse käigus arestiti.

HALDUSKONFISKEERIMINE

Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduses on nn halduskonfiskeerimise säte (RahaPTS § 57 lg 7). See annab aluse rahapesu või terrorismi rahastamise kahtluse korral vara riigi tuludesse kandmiseks, kui Rahapesu Andmebüroo seatud vara käsutuspiirangute kestel pole õnnestunud kindlaks teha vara omanikku või kontol oleva vara tegelikku kasusaajat.

Halduskonfiskeerimise eesmärgiks ja sisuks ei ole isiku süüdimõistmine ega karistamine, vaid õiguspärase olukorra taastamine, kus vara tegelikuks omanikuks mitteolevalt isikult võetakse talle

mittekuuluv vara ära ning antakse vara tegelikule omanikule võimalus oma vara tagasi saada.

Halduskonfiskeerimise sätte kasutamise piiridest Eestis saame rääkida kindlalt kõneviisis järgmise aasta aastaraamatus. Nimelt sai 2023. aastal alguse 57 uut kohtuasja, mis on seotud Rahapesu Andmebüroo poolt piirangute seadmisega ning suuremas ulatuses ei ole veel käesolevaks ajaks lõpplahendini jõudnud. Sellele vaatamata on Rahapesu Andmebüroo saanud mitmeid lube vara riigituludesse kandmiseks.

² Osa 60-päevaseid piiranguid on 2022. aastal alanud 30-päevaste piirangute jätk, mis 30-päevaste piirangutena 2023. aasta statistikas ei kajastu.

HALDUSKONFISKEERIMISEST, NAGU RAHAPESU ANDMEBÜROO SEDA MÕISTAB HINNATES RAHVUSVAHELISI STANDARDEID, SEADUST JA KOHTUPRAKTIKAT

Erinevad direktiivid ja standardiseadja FATFi soovitused ei nõua õigusraamistiku kehtestamist, mille käigus oleks võimalik konfiskeerida vara olukorras, kus puudub süüdimõistev kohtuotsus. Selliseid konfiskeerimise võimalusi nimetatakse eri alal kirjutanduses süüdimõistva kohtuotsuseta konfiskeerimiseks – see võib olla nii kriminaalmenetluse alaliik, aga ka nn tsiviil- või halduskonfiskeerimine.

FATFi soovitused loovad minimaalse tehnilise raamistiku, mis peab riigil olema. Kuigi soovitustes puudub sõnaselge viide süüdimõistva kohtuotsuseta konfiskeerimisele, toob soovituse 4 tõlgendav märkus selle selgesõnaliselt välja koos viitega kaaluda ka pööratud tõendamiskoormist. Riikide tegelikku efektiivsust hinnatakse aga FATFi hindamiste metodoloogia alusel. Seega võib riik olla küll tehniliselt kooskõlas standarditega, aga mitte olla samas efektiivne. FATFi hindamise metodoloogia toob lisaks kriminaalmenetluse käigus konfiskeerimisele välja näiteks eelviidatud tsiviil- ja halduskonfiskeerimist – tunnuseid, millisel juhul võib riigi konfiskeerimissüsteemi lugeda efektiivseks.

Eesti riik sai MONEYVALi hindamisel konfiskeerimise osas hindeks kahe 4-palli skaalal, kusjuures kriitikat sai riigi vähene tulemuslikkus vara konfiskeerimisel kriminaalmenetluse käigus. Järjest enam riike maailmas kasutavad seejuures võimalust konfiskeerida vara just süüdimõistva kohtuotsuseta.

Eesti riik kehtestas halduskonfiskeerimise võimaluse 2017. aastal suuremal määral. Kuigi see ei nähtu asjakohastest seletuskirjadest või stenogrammidest, oli vähemalt suulises arutelus, eesmärgiks muu hulgas ületada kitsaskohti seoses konfiskeerimisega kriminaalmenetluse käigus. Nendeks kitsaskohtadeks oli muu hulgas piiratud võimalus tõendada igas kuriteos algne kuritegelik tegevus, eriti arvestades piiratud võimalusi uurimisasutuste koostöös (riigid, kes ei vasta päringutele, õigusabitaotluste aeglus jms). Samas arvestas Eesti riik, et tema peamiseks rahapesu riskiks on teises riigis toime pandud kuritegelikust tegevusest saadud vara, mida Eesti rahandus- ja finantssüsteemi kaudu varjati või varjatakse ehk Eesti kasutamine rahapesu transiitriigina. Just sellisteks puhkudeks, et tõkestada Eesti rahandus- ja finantssüsteemi ärakasutamist ja seeläbi muu hulgas negatiivset mainet, kehtestati halduskonfiskeerimise instituut 2017. aastal Rahapesu Andmebüroole laiemate õigustega.

Kui rahapesu kuriteos süüdimõistmise korral tuleb ära näidata kogu kuriteokoosseis, sealhulgas objektiivne ja subjektiivne koosseis, siis halduskonfiskeerimisel on vara konfiskeerimise alused teistsugused. Halduskonfiskeerimiseks peab:

esinema kahtlus, et piiratud vara on seotud rahapesu või terrorismi rahastamisega

piirang peab olema vajalik vara säilimise tagamiseks

rahapesukahtlusega vara valdaja või omanik ei ole Rahapesu Andmebüroole tõendanud vara legaalsel päritolu

terrorismi rahastamise kahtlusega vara valdaja või omanik ei ole kõrvaldanud kahtlust, et vara kasutatakse terrorismi rahastamiseks

tõendama, et Rahapesu Andmebürool pole samuti õnnestunud teha kindlaks vara omanikku või kontol oleva vara tegelikku kasusaajat

Senini on halduskonfiskeerimise instituudi rakendamine olnud pigem tagasihoidlik praktika. 2022. aastal ilmnis Rahapesu Andmebüroo analüüsi tulemusel mitukümmend juhtumit, kus kriminaalmenetluse alustamine erinevatel põhjustel ei olnud võimalik või otstarbekas. Samas säilis rahapesu kahtlus piiratud vara osas.

Need kaasused jagunevad peaaesjalikult kolme eriliigilise juhtumi vahel.

Esimene grupp juhtumeid on seotud Eesti Panka toodud ja Rahapesu Andmebüroo kahtluse kohaselt Liibüa Keskpangast varastatud rahatähtede puhtaks pesemisega. 2023. aastal jõudis lõpplahendini kaks kaasust, kus vara kanti riigi tuludesse. Et kuritegelikust tegevusest saadud vara ei satuks legaalsesse finantssüsteemi, tuleb Eesti praktikaga sarnaselt ka mujal keelduda neid rahatähti vahetamast või kasutada muid võimalusi, mida annab siseriiklik õigus.

KONFISKEERIMISEGA PÄÄDINUD SULARAHHA VAHETUSKATSE

Kaks isikut pöördusid 2022. aasta suvel Eesti Panga muuseumipoodi, et vahetada ümber kahjustatud rahatähed. Rahatähtede kahjustuse hindamisel ilmnis, et pangatähtedel on teatud kuriteole iseloomulikud kahjustused.

ÜRO 2018. aasta septembris välja antud raportis (UN 2018) on kirjeldatud, kuidas Liibüa kodusõja ajal 2017. aasta lõpus viidi sealsest keskpanga harukontorist Benghazis teadmata asukohta välja sularahas umbes 160 miljonit eurot, 2 miljonit dollarit ja 640 miljonit Liibüa dinaari ja hõbedat. Kupüürid olid (reo)veekahjustustega.

Kuivõrd kupüüre on hilisemalt tõenäoliselt üritatud ka puhastada, siis on nende seisukord veelgi halvenenud. Avalikud allikad viitavad, et keskpanga harukontorist välja viidud heas seisukorras kupüüride eest osteti varustust ja relvi, kuid hinnanguliselt olid pooled kupüüridest nii tugevalt kahjustunud, et need müüdi nimiväärtusest odavamalt Türgi nn maffiale.

Alates 2018. aasta lõpust on Euroopas levima hakanud kahjustatud, kõrge nimiväärtusega eurod, mis võivad pärineda Liibüa keskpanga harukontorist omastatud varadest.

Kui nn Liibüa rahadele iseloomulike kahjustustega varad jõudsid Rahapesu Andmebüroo huviorbiiti, piirati nende kasutust. Kuna lõppastmes ei õnnestunud kindlaks teha nende varade tegelikku omanikku, võeti need isikutelt ära ning 2023. aastal halduskohtu poolt antud lubade alusel kanti riigi tuludesse üle 9000 euro väärtuses vara. Sarnaseid taotlusi on ette valmistatud veelgi, kuid uute juhtumite puhul on rahatähti vahetada soovijad juba teised füüsilised isikud.

Vara omanikul on õigus nõuda välja riigi tuludesse kantud summa kolme aasta jooksul alates vara kandmisest riigi tuludesse.

Teine kaasus on Rahapesu Andmebüroo kahtluse kohaselt seotud Ukrainast varastatud sularahakupüüridega, mida üritasid üle Vene-Eesti piiri tuua näiteks ühe päeva jooksul 15 erinevat isikut, kõi gil kaasas ümmargustes summades sularaha, enamasti 350 000 grivnat. Seejuures oli ainuke erinevus kupüüride saamisluhu.

Kolmandas juhtumis tuvastas Rahapesu Andmebüroo, et füüsiliste isikute kontodele olid jõudnud rahalised vahendid, mille osas on põhjendatud kahtlus, et need pärinevad kuritegelikust tegevusest. Rahapesu Andmebüroo tuvastas, et rahaliste vahendite „teekond“ koosnes ligikaudu 15 tehingust, mis läbisid ühe näite puhul mitmeid Eesti ja veel kolme riigi panku, ning kasutati samade isikute kontrollitud kahte välisriigi ja kolme Eesti ettevõtet. Vahendite edasikandmisel esines mitmeid rahapesule iseloomulikke tunnuseid ehk tüpologiaid.

Kahe viimase kaasuse lõpplahendeid saame tutvustada järgmise aasta aastaraamatus.

Kohtu loal tegi Rahapesu Andmebüroo ettekirjutuse vara riigi omandisse kandmiseks kokku kümnel korral kogusummas ligi 1,36 miljonit eurot. Kohtu antud lubade alusel kuulusid esmakordselt riigi tuludesse kandmisele krüptovarad, mille käsutamist oli andmebüroo juba 2022. aastal kohtu poolt antud loa alusel üheks aastaks piiranud.

2023. aastal tehtud ettekirjutuste alusel on riigituludesse jõudnud 104 562 eurot. Ülejäänud osa viibib, kuna virtuaalvääringus olev vara asub välisriigi isiku valduses seoses ettevõtte ühinemisega teise äriühinguga.

KAKS RIIGI TULUDESSE MÕISTETUD KRÜPTORAHA JUHTUMIT

Ühel juhul tuvastati, et investeerimiskelmuse kahtlusega vara kanti Eesti tegevusloaga virtuaalvääringu teenusepakkuja juures avatud kontole, mis oli avatud võltsitud dokumentide alusel. Muud seosed Eestiga puudusid. Menetluse käigus ei õnnestunud tuvastada kannatanuid ega ka teo toimepanijaid.

Teisel juhul tuvastati, et Eesti virtuaalvääringu teenusepakkuja juures omas kontot isik, keda kahtlustati välisriigis kelmuse toimepanemises ning oli põhjendatud kahtlus, et kontol olev vara pärineb kuritegelikust tegevusest. Vara kanti riigi omandisse, kuna isik ei tõendanud vara legaalset päritolu ja vara omanikke ning tegelikke kasusaajaid ei õnnestunud tuvastada.

Teatamine

Turuosaliste saadetud teated on väärtuslik infoallikas võimalike kuritegude avastamisel ja tõkestamisel. Valitud teated suunatakse süvaanalüüsi, teadete põhjal tehakse edastused uurimisasutustele või seatakse käsutuspiirangud. Samuti kasutatakse teadetes sisalduvat infot Rahapesu Andmebüroo taktikalises ja strateegilises analüüsis.

Kohustatud sektorite seas on krediitiasutused kõige riskiteadlikum ja sisukamaid teateid saatev sektor. Pankade löikes on esitatud teadete vormiline ja sisuline kvaliteet küll ebahütlane, kuid teadetes kajastub edasimineku hooldusmeetmete rakendamises.

Kõikide teiste sektorite puhul on peamiseks probleemiks madal teatamisaktiivsus. Finantseerimisasutuste, kauplejate ja professionaalide (v.a notarid) seas on vaid üksikud aktiivsed teatajad, kes saadavad üle kümne teate aastas.

Peamiseks probleemiks on madal teatamisaktiivsus

Teadete liikide osas kasvas positiivsena hasartmängu-korraldajate ja finantseerimisasutuste sektoris kahtlase tehingu teadete (STR) arv, mis viitab, et varasemast enam osatakse tuvastada rahapesukahtlast tegevust. Mitmes sektoris kasvas terrorismi rahastamise kahtlusega teadete (TFR) arv ja nende teadete saatjate arv. Saadud TFR-teadetest on näha, et turuosalised oskavad ka neid juhtumeid varasemast paremini leida ja analüüsida. Täpsema statistilise ülevaate sektorite ja teateliikide löikes leiab aastaraamatu lõpus olevast ülevaatest „2023. aasta arvudes“.

i

Pane tähele

Teade tuleb esitada viivitamata, hiljemalt kaks tööpäeva pärast tegevuse või asjaolude tuvastamist või kahtluse tekkimist.

Summapõhiselt ehk üle 32 000 euro väärtuses sularahatehingutest teatamine ei saa olla kiireloomuline. Teatajal tuleb kahtlus tuvastada hooldusmeetmeid kohaldades.

Rahapesu Andmebüroo tüpoloogiateated annavad suuniseid, et tunda ära ohte kirjeldatud indikaatorite abil ja olla operatiivsem uute võimalike kuritegelike mustrite tuvastamisel.

Selleks, et teatamine oleks tulevikus veelgi kvaliteetsem ning nii Rahapesu Andmebüroole kui turuosalistele ka efektiivsem, on andmebüroo asunud ette valmistama kliendiportaali loomist.

AASTA PARIM TEADE

Aasta parim teade tuli taas pangalt.
Teate tugevused:

Tehinguid analüüsiti sisuliselt

Hoolsusmeetmete käigus kogutud informatsiooni analüüsiti detailiselt

Teade on loogiliselt struktureeritud

Tekkinud kahtlused esitati arusaadavalt

Teade esitati operatiivselt

Teade oli vormiliselt korrektne

Teate koostamise lugu

Krediidasutusel tekkis kahtlus Eesti äriühingust kliendi kontrol tehtavate tehingute osas. Tehingud toimusid mitme omavahel seotud äriühingu kontode vahel ning kahtlustati, et tehingud on näilikud. Tehingute näilikkus kui ka nende muster viitasid sooduskelmuse ja maksupettuse tunnustele.

Krediidasutuse analüüsi käigus selgus, et tehingute ahelas osalenud Eesti äriühingud on üksteisega seotud läbi majandustegevuse ning äriühingute juhatuse liikmetel on ka sugulusseos.

Pank kohaldas hoolsusmeetmeid, mille raames küsis kliendilt tehingu alusdokumente. Kliendi esitatud arvetest ja muudest dokumentidest selgus, et kontrol tehtud tehingute sisuks on kasutatud põllumajandustehnika ja teiste põllumajanduskaupade ost-müük.

Samuti pööras krediidasutus tähelepanu, et kliendi esitatud arvete ja nende alusel tehtud maksete vahe on rohkem kui aasta, mis viitab järjekordselt tehingute näilikkusele.

Analüüsi tulemusena selgus, et tehnika müügihind on kordi üle turuväärtuse. Nii tehnika müügihind kui ka selle arve alusel toimunud rahade liikumine viitavad tehingu näilikkusele. Lisaks sellele ei ole transpordiameti andmetel toimunud tehnika omanikuvahetust, mis samuti viitab näilikule müügitehingule.

Krediidasutus analüüsis väga hoolikalt ja detailselt vahendatud kaupade ja tehnika turuhindasid ning kas on ka toimunud tehnika omanikuvahetus või mitte.

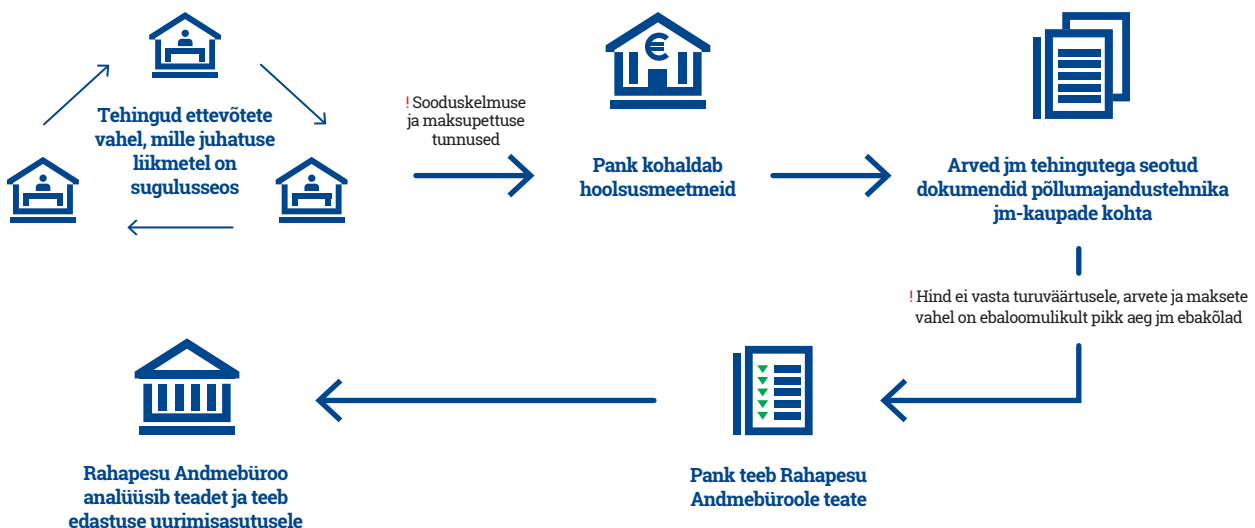
Analüüsid ka teiste kliendi tehingupartnerite (äriühingute, kes on sama krediidasutuse klientideks) kontoväljavõtteid, jõudis krediidasutus järeldusele, et üks ja sama raha liikus korduvalt samade äriühingute vahel ajaliselt lähestikul perioodil. Taolised rahaülekanded on ebaharilikud ja ei ole omased tavapärasele majandustegevusele.

Võttes arvesse, et ostu-müügi tehingutes esinevad viited näilikkusele, mida toetab ka ebaharilik raha liikumine ühtede ja samade ettevõtete vahel, tekkis kahtlus, et kirjeldatud tehingud ei ole sellises mahus tegelikult aset leidnud.

Sellest tulenevalt on alust kahtluseks, et eelkirjeldatud tehingud on tehtud sooduskelmuse ja maksupettuse eesmärgil.

Krediidasutus tegi Rahapesu Andmebüroole teate, viidates andmebüroo avaldatud kaubanduspõhise rahapesu tüpoloogia teatele.

Rahapesu Andmebüroo analüüsis tehinguid edasi ning tegi teate pinnalt edastuse uurimisasutusele.

Terrorismi rahastamise tõkestamine

i

Terrorismi rahastamisel on võrreldes rahapesuga kaks peamist erisust:

1. Vahendid võivad pärineda lisaks kuritegevusele ka seaduslikest allikatest, näiteks sisetulek, toetused ja annetused, liikmetasud, müügikaup, ürituste korraldamine, renditulu.

2. Raha on vahend, mitte eesmärk. Eesmärk on vahendite kasutamine terroristliku tegevuse elluviimiseks või hõlbustamiseks (sh värbamine, ideoloogia levitamine, väljaõpe, olmevajaduste katmine, reisimine, ka kõige lihtsate relvade ostmine). Seega võib tegu olla väga väikeste summadega, oluline on ideoloogiline aspekt.

Riskipilt

TERRORISMI RAHASTAMISE RISKITASE EESTIS 2023: KESKMINE

KOGUMINE

EDASTAMINE

KASUTAMINE

TALLETAMINE

HALDAMINE

HÄGUSTAMINE³

Enim haavatavad sektorid: virtuaalväeringu teenuse ja ühisrahastusteenuse pakkujad, mittetulundusühingud

³ Lisaks kolmele peamisele terrorismi rahastamise faasile võivad protsessis esineda: **talletamine** – vahendite hoidmine, et neid turvaliselt säilitada ja võimalusel väärtust kasutada; **hägustamine** – vahendite päritolu, omaniku, sihtpunkti, liikumise jne ähmastamine, et varjata tegelikku kasutuseesmärki; **haldamine** – vahendite plaanimine ja korraldamine, vajadusel ka sellega tegelevate struktuuriüksuste või muude osapoolte kaasamine (raamatupidajad, investitorid jne).

Kauge Hamasi-Iisraeli sõda mõjutab olulisel määral ka Eesti terrorismi rahastamise riskipilti. Kõigepealt tõi see kaasa hoogsa annetuste ja toetuste kogumise konfliktipiirkonna tsiviilisikute kaitseks – olukorras, kus pole võimalik veenduda vahendite lõppkasutuse viisis. Samuti kaasnesid sellega katsed edastada vahendeid Gazas ja Läänekaldal tegutsevatele organisatsioonidele, sealhulgas Hamasiga seotud osapooltele. Konflikti mõju terrorismi rahastamise riskikeskkonnale jääb märkimisväärseks veel ka 2024. aastal.

Teisalt on konflikt aidanud Eestis kahtlemata kaasa ka turuosaliste tähelepanelikkuse ja teadlikkuse tõusule, millel võib pikemas plaanis olla terrorismi rahastamise tõkestamisele Eesti turuosaliste seas positiivne mõju. Lähis-Idas laiemalt aga on läänemaailma – ning eriti Euroopa reaktsioon – seonduvalt Hamasi-Iisraeli sõjaga, põhjustanud tugeva pettumise, mistõttu saame ilmselt veel pikaajaliselt näha radikaliseerumise lainet. See toob igal juhul kaasa aktiivsema vahendite edastamise ja kogumise ka terroristlikel eesmärkidel.

Hamasi peamised sissetulekuallikad vahendite kogumiseks on olnud:

- Iraani toetus
- maksustamine (kontroll territooriumi, piiriületuspunktide ja kohaliku elanikkonna üle)
- heategevusorganisatsioonide ärakasutamine
- ühisrahastuskampaniad
- investeerimine ja riiulifirmad

Lühiuuring „Terroriorganisatsiooni Hamas rahastamismudelid“. Rahapesu Andmebüroo, 2023

Terrorismi rahastamise vaatest mõjutab Eesti riskikeskkonda olulisel määral virtuaalväeringu teenuse pakkujate sektor. Nagu tavainimesed, kasutavad virtuaalväeringuid aina enam ka radikaliseerunud isikud ja terroristlikud organisatsioonid, kombineerides virtuaalväeringuid seejuures näiteks ühisrahastusplatvormide ja ka traditsioonilise *hawala*⁴ põhimõtetega. Seetõttu oleme tegelenud sihipärase teavitustööga, et tõsta sektori riskiteadlikkust ja võimekust.

Näeme vilju – riskiteadlikkust ja võimekuse kasvu – ka aasta ühe olulisima kaasuse juures. Tänu turuosalise tegutsemisele suutis Rahapesu Andmebüroo koostöös Kaitsepolitsei ametiga tuvastada terrorismi rahastajate võrgustiku. Kaasus näitas virtuaalväeringutega seotud riskide realiseerumist suurel skaalal – täpsemalt tuvastasime 18-liikmelise võrgustiku, mis soovis teha krüptotehinguid Eesti teenusepakkuja kaudu.

Eesti riskipilti mõjutab ka meie avatud majanduskeskkond, mis võimaldab siin muu hulgas ka tänu e-residentsuse programmile suhteliselt kergesti ettevõtteid luua. Siinkohal tasub endiselt pidada silmas kõrgema terrorismi rahastamise riskiga riike⁵. Keskne on äriühingute teenuse pakkujate roll tundmaks ära viiteid terrorismi rahastamisele. Tähelepanu ja suuremat tuge vajavad ka kõrgema

riskiga mittetulundusühingud, kelle puhul võib haavatavus hõlmata nii piiriüleseid tehinguid, koostööpartnereid konfliktipiirkonnas kui ka kontrolli puudumist vahendite lõppkasutuse üle.

Eelseisvate aastate riskipilti mõjutab asjaolu, et terrorism on olemuselt globaalne fenomen – ideoloogia levib ja innustust saadakse muu hulgas veebikeskkonna vahendusel riigipiire tundmata. Nii Euroopas kui ka väljaspool on üha enam näha, et eri tüüpi reaktsioonilised ideoloogiad võimendavad üksteist. Ehkki väliselt võivad need näida vastandlikud, on eri äärmuslustel üha enam ühishimmetajaid ideoloogiliselt nii vaenlaste kui ka strateegiate näol. See väljendub järjest enam ka terrorismi rahastamist puudutavates väljakutsetes, millega saame silmitsi seista.

Ehkki islamiäärmuslust osatakse üha paremini ära tunda, on üldine teadlikkus muudest äärmusluse vormidest veel madal. Ühelt poolt levivad seesugused vägivaldaga võimuvahetust soovivate rühmituste ideoloogiad aina enam, teisalt on osa riike alustanud nende rühmituste keelustamist riiklikul tasandil. Nende alla läheb muu hulgas vägivaldne paremäärmuslus, mille rahastamise tõkestamine on islamiäärmuslusega võrreldes märksa keerukam. Väljakutseid põhjustab muu hulgas asjaolu, et vägivaldset parem- või vasakäärmuslust toetavaid organisatsioone ei ole lisatud ÜRO või ELi tasandil sanktsiooninimekirjadesse.

⁴ *Hawala* – Lähis-Idas, Aafrikas ja Aasias levinud usaldusel põhinev traditsiooniline raha edastamise viis, kus raha ülekandmiseks ei pea seda füüsiliselt sihtkohta saatma. Raha asemel võidakse sihtriigis, kus toimib kogukonnasuhetele tuginev arveldussüsteem, aktsepteerida näiteks vallas- või kinnisvara.

⁵ Kõrgema terrorismi rahastamise riskiga riikide nimekiri (nn riskiriigid) on leitav Rahapesu Andmebüroo koduleheküljelt: www.fu.ee/oigusaktid-ja-juhendid/juhendid#juhend-kahtlaste-teh

TERRORISTLIKU ORGANISATSIiooni TOETAMINE KRÜPTOVALUUTAS

Toetatud terroriorganisatsioon: Palestiina Islamidžihaad

Krüptovaluuta: Tether (USDT)

Külmutatud summa: 8 963 USDT (u 8 205 EUR)

Seotud isikuid: 18

Koostöö: Kaitsepolitsei amet, virtuaalväeringu teenuse pakkuja, välisriikide rahapesu andmehüüüd

Tänu turuosalise tähelepanelikkusele tuvastasime (valdavalt) Gazas tegutseva võrgustiku, kes oli teinud mujal platvormidel virtuaalväeringutes tehinguid terroriorganisatsiooni Palestiina Islamidžihaad erinevate krüptoadressidega.

Vahendeid mitte ainult ei saadetud terroristlikule organisatsioonile, vaid ka saadi vastu, mis viitab otsesele organisatsiooni huvides tegutsemisele. Võrgustiku liigutatud summad olid terrorismi rahastamise vaatest suured: sadades tuhandetes.

Seejärel proovisid võrgustiku liikmed teha tehinguid Eesti turuosalise kaudu, siin vahendeid deponeerides.

Eesti tegevusloaga virtuaalväeringu teenuse pakkujale oli sektorit arvestades tegu üsna tavapärase ärimudeliga: korrespondent-suhtega, mis omakorda on kõrgema riski allikas. See tähendab, et Eesti virtuaalväeringu teenuse pakkujal oli mujal jurisdiktsioonis paiknev juriidilisest isikust klient, kellel omakorda olid konfliktikoldes füüsilisest isikust kliendid (nn lõppkliendid). Eesti tegevusloaga teenusepakkujal oli ilmseid raskusi oma kliendilt selle lõppklientide kohta täieliku info kättesaamisega. Tänu juhtumi tõsidusele see lõpuks aga õnnestus.

Rahapesu Andmehüüüd tegi koostöös Kaitsepolitsei ametiga turuosalisele ettekirjutusi täiendava info esitamiseks ning seadis tehingutele käsutuspiiranguid.

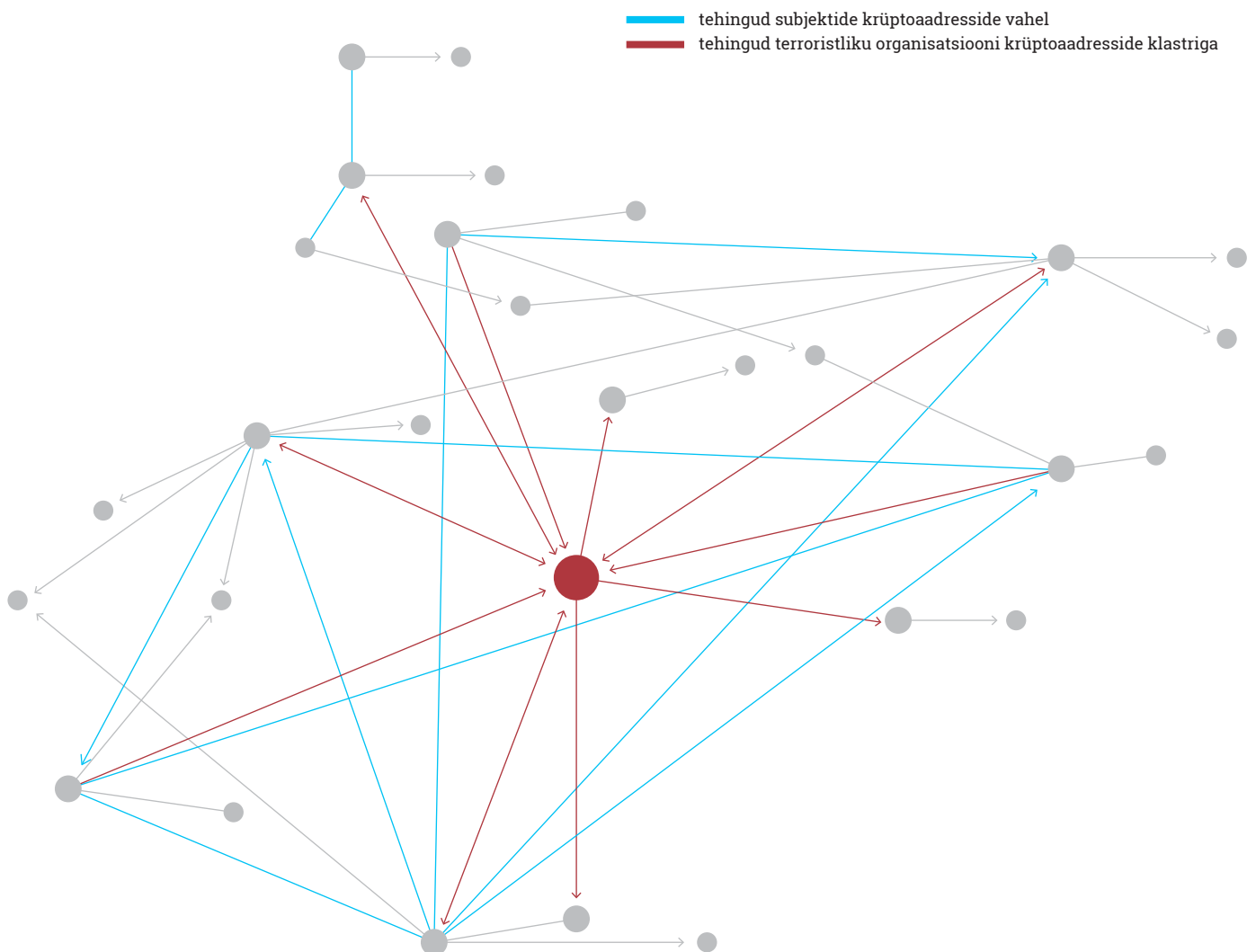
Viimaks kasutasime terrorismi rahastamise tõkestamise tööriistana sanktsiooni. Kuna EL⁶ on nimetanud Palestiina Islamiidžihaadi organisatsioonide seas, kelle suhtes kehtib rahaliste vahendite, muude finantsvarade ja majandusressursside külmutamise kohustus, külmutati võrgustiku varad, mis asusid Eesti jurisdiktsioonis. Külmutatud kogusumma oli 8 963 USDT (krüptovaluuta Tether) ehk u 8 205 eurot.

⁶ Euroopa Liidu Nõukogu 27.12.2001 määruse nr 2580/2001 lisas.

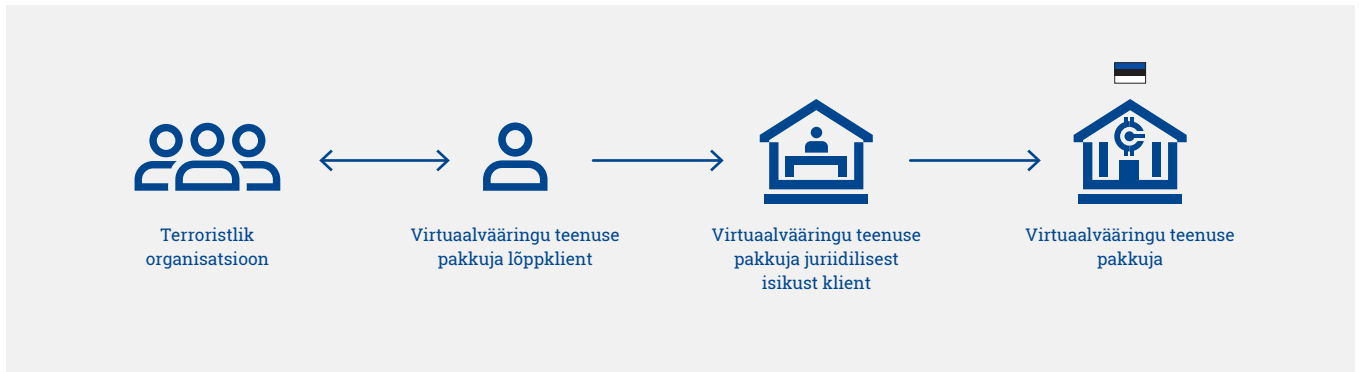

TUVASTATUD TEHINGUD KRÜPTOAADRESSIDE VAHEL

ÜHE TEHINGU ANATOMIA

i

Palestiina Islamidžihaad on Palestiina aladel Hamasi järel suuruselt teine terroriorganisatsioon. Siiski on see pigem väike salajane liikumine, mis erinevalt Hamasist ei paku sotsiaalteenuseid ega osale võimustruktuuride töös. Ka selle liikmed kasvasid välja Egiptuse Moslemi Vennaskonnast, mida nad ei pidanud piisavalt radikaalseks. Ehkki tegu on sunniitidega, saadi innustust 1979. aasta Iraani islamirevolutsioonist, millega loodi teokraatlik režiim. Organisatsioon teeb ühelt poolt Hamasiga koostööd, kuid teisalt on tegu rivaalidega – erinevused on seotud nii taktikaliste, strateegiliste kui ka ideoloogiliste lähenemistega. Organisatsiooni põhiline rahastaja on Iraan. Peamine tegutsemispiirkond: Gaza, Läänekallas. Lisaks Liibanon, Süüria, Iraan.

HUMANITAARANNETUSE KAASUS

Rahapesu Andmebüroole edastati teateid, kus annetajad soovisid saata Eesti krediidasutuse kaudu humanitaarreesmärgil raha eraisikutele ja organisatsioonidele Gaza sektorisse.

Organisatsioonide seas tuvastati Hamasi seostega Gaza Now.

Eelseisvad tehingud, mida krediidiasutused märkasid, peatati.

Andmebüroo andis välja tüpoloogiapaberi/lühiuuringu, et juhtida turuosaliste ja avalikkuse tähelepanu Hamasi-Iisraeli sõjaga seotud terroristlike organisatsioonide rahastamis-mudelitele, tuues välja ka konkreetseid riskiindikaatorid.

i

Humanitaarabi tundlikku konteksti arvestades veendu, et annetus tehakse ametlikke ja turvalisi kanaleid kaudu pikalt tegutsenud tuntud organisatsioonile, kontrollides eelnevalt selle tausta. Rahapesu Andmebüroo ei soovita teha annetusi eraisikutele, kellega puudub isiklik side, eriti olukorras, kus info on leitud sotsiaalmeediast.

Terrorismi rahastamisele viitavad teated

273

terrorismi rahastamise kahtlusele viitavat teadet

40

teadet vähem võrreldes 2022. aastaga

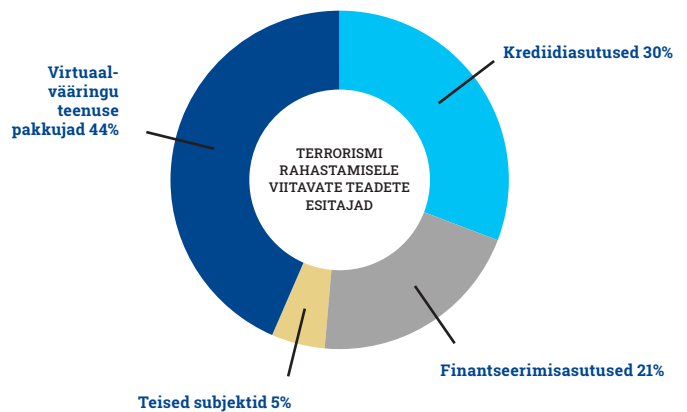
95%

teadetest esitasid kokku vaid kolm sektorit

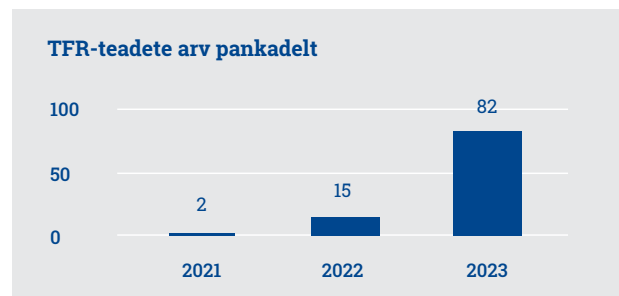
Rahapesu Andmebüroole möödunud aastal esitatud terrorismi rahastamisele viitavate teadete põhjal on näha, et turuosaliste teadlikkus terrorismi rahastamisest on tõusmas. Teatajad otsivad ja lisavad aina enam juurde ka avaandmetest leitud asjakohast infot ning oskavad näha potentsiaalseid seoseid terroriorganisatsioonide või konfliktipiirkondadega.

Teadete koguarv on varasemaga võrreldes pisut madalam, samas liigub teadete sisukus ja kvaliteet tõusujoones. Endiselt on aga murekohaks sektorid, kes ei esita ühtegi teadet (hasartmängukorraldajad, usaldushalduse ja äriühingute teenuse pakkujad, mittetulundusühingud), esitavad neid puuduliku kvaliteediga (notarid) või sektori suurust ja mahtu arvestades liiga vähe (virtuaalvääringu teenuse pakkujad).

Kõige kõrgema riskiga sektorist – virtuaalvääringu teenuse pakkujatest – esitas terrorismi rahastamisele viitavaid teateid ligi viiendik, mis on silmapaistev edasimineku võrreldes varasemate aastatega. Teatajate ring on laienenud ning teadete kvaliteet on parenenud. Sellesse on panustanud ka virtuaalvääringu teenuse pakkujate teadlikkuse tõstmine, tõhusam hooldusmeetmete kohaldamine ja oskuslikum analüüsitööriistade kasutamine. Teisalt aga võib fakt, et teateid esitas kõigest 20%, viidata sellele, et ülejäänud 80% teenusepakkujatel puuduvad piisavad ärisuhte jälgimise lahendused, et tuvastada terrorismi rahastamisele viitavaid asjaolusid.

Olulist muutust terrorismi rahastamise tõkestamisel on näha krediitiasutuste töös. Nimelt on pankade teatamisaktiivsus terrorismi rahastamise vaates kasvanud võrreldes paari aasta taguse ajaga hüppeliselt.

Rahapesu Andmebüroole esitati aasta jooksul märkimisväärne hulk terrorismi rahastamisele viitavaid teateid, mis olid seotud isikutega, kes ei resideeru Eestis, kuid kasutavad tehinguteks Eesti turuosalisi. See näitab, et nagu terrorism, on ka terrorismi rahastamise vastane võitlus olemuselt rahvusvaheline – kolmandas riigis tegutseva radikaliseerunud isiku kohta võib vajalikku infot koguda just Eesti turuosaline. Teavitades Rahapesu Andmebürood terrorismi rahastamise kahtlusega tegevusest, jõuab see info ka riigini, kes seda kõige enam vajab.

Terrorismi rahastamise või selle kahtlusega seotud

- 30-päevaseid piiranguid seati 11 korral 7529 euro ulatuses
- 60-päevaseid piiranguid seati 11 korral 5779 euro ulatuses
- 18 korral kohustati vahendeid külmutama kokku 8205 euro ulatuses

i

Koostöö terrorismi rahastamise tõkestamisel

Kui terrorismi rahastamise kaasuste lahendamine toetub paljuski tihedale koostööle välisriikide rahapesu andmebüroodega, siis laiemas teadmuse loomises on oluline roll ka Rahapesu Andmebüroo aktiivsel osalusel rahvusvahelistes koostööprojektides.

Ilmus Egmont Groupi ühisraport virtuaalväeringute kasutamisest terrorismi rahastamisel, mille autorite hulgas olid ka Rahapesu Andmebüroo analüütikud.

Hollandi, Iisraeli, Saksamaa ja Ameerika Ühendriikide rahapesu andmebüroode juhitas rakkerühmas (Counter Terrorist Financing Taskforce – Israel, CTFTI) võeti sihikule peamiselt kahe terroristliku organisatsiooni – Hamasi ja Palestiina Islamidžihaadi – rahastamise tõkestamine.

ÜRO uimastite ja kuritegevuse vastu võitlemise büroo (United Nations Office on Drugs and Crime, UNODC) töögrupis arutatakse eri jurisdiktsioonide päevakajalisi terrorismikaasuseid, äärmuslusrühmituste tegevust (valdavalt vägivaldne paremäärmuslus ja islamiäärmuslus) ning nendega seotud väljakutseid.

2023. aastal andis Eestile arengukohtade ületamiseks soovitusi lõppenud MONEYVALi hindamise kõrval ka ÜRO hindamisvisiit, mis keskendus Eesti praktikale terrorismivastasel võitlusel. Ühelt poolt andsid hindamisraportid terrorismi rahastamise vaatest kasulikke soovitusi sisemiste protsesside ülevaatamiseks. Neid on andmebüroo juba asunud ellu viima.

Rahapesu Andmebüroo, tuginedes MONEYVALi ja ÜRO hindamisraporti soovitudele, kavatseb terrorismi rahastamise sihtmärke tuvastada proaktiivsemalt ja senisest riskipõhisemalt. See tähendab muu hulgas suuremat panustamist valdkonna strateegilisse analüüsi, sektoripõhiste juhendite koostamist kõrgema riskiga sektoritele ning ennetavat lähenemist teadlikkuse tõstmiseks. Viimane hõlmab nii koolitusi ja infotunde, uuringuid ja tüpoloogiapabereid kui ka mitmesuguseid koostööformaate. Koostöö tihendamisel turuosalistega on heaks algatuseks varasemast aktiivsem infovahetus pädevate ametiasutuste ja krediidasutuste vahel. Selle kõrval on oluline pidada dialoogi ka virtuaalväeringu teenuse pakkujate ja vabaühendustega.

Terrorismi rahastamise sihtmärke tuleb tuvastada senisest proaktiivsemalt ja riskipõhisemalt.

Teisalt olid soovitusel seotud konkreetsete sammudega üleriigilise koostöö tõhustamiseks. Neid ettepanekuid saab ellu viia pädevate asutuste ning era- ja avaliku sektori koostöös.

Rahvusvaheline finantssanktsioon

2023. AASTAL ESITATI 606 RAHVUSVAHELISE SANKTSIOONI TEADET

Finantssanktsiooni alusel:

Väljastati	31.12.2023 seisuga oli kokku külmutatud	Ei tehtud kättesaadavaks	Kohaldati deposiidipiirangut
59	33	59 338	197 530
luba erandiks	mln eurot	euro ulatuses vahendeid	euro ulatuses ⁷

Aasta märksõnadeks kujunesid sanktsioonist kõrvalehoidmine ning mitme sanktsiooni liigiga põimitud olukorrad, näiteks kauba või teenuse keelu ja finantssanktsiooniga.

Rahapesu Andmebüroole esitatud sanktsiooni teadetest (ISR) nähtub, et kohustatud isikud on hakanud rohkem tähelepanu pöörama sanktsioonist kõrvalehoidmise analüüsile. Sellele viitavate teadete arvu kasv võrreldes 2022. aastaga on ligi kuuekordne, moodustades 43% esitatud ISR-teadete koguarvust.

Peaasjalikult teavitatakse Rahapesu Andmebürood olukordadest, kus Eesti ettevõtteid jätkavad vari-ettevõtete kaudu koostööd Venemaa äripartneritega, kellega arveldati enne Ukraina sõja algust. Selleks kasutatakse aktiivselt kolmandates riikides registreeritud läbipaistmatu taustaga ettevõtteid. Tegemist võib olla juba pikalt tegutsenud ettevõttega, aga ka vahetult pärast sõda registreeritud juriidilise isikuga, kellele näiteks müüakse sanktsiooni nimekirja lisatud kaupa ja kelle kaudu liiguvad vahendid Eestisse.

Kuivõrd maksed Venemaa ja Eesti vahel on oluliselt vähenenud, seostuvad peamised finantssanktsiooni rikkumise riskid olukordadega, kus finantssanktsiooni

subjektile tehakse kättesaadavaks mitte vahendid (nt raha) vaid majandusressursid (nt kaubad).

Finantssanktsiooni rikkumise peamiseks riskiks on majandusressursside kättesaadavaks tegemine.

Siinkohal on eriti oluline seos finantssanktsiooni kohaldamisel ja kaubapiirangutel. Nimelt näidatakse kolmandates riikides registreeritud ettevõtteid selliste kaupade saajatena, mille viimine Venemaale on keelatud. Tegelikuses võidakse aga kaup reeksportida kolmandast riigist Venemaale. Seos finantssanktsiooniga tekib siis, kui kauba saaja või kauba tootja on finants-sanktsiooni subjekt. Samuti võivad kauba saajale laieneda sanktsioonipiirangud selle omaniku kaudu. See tähendab, et kauba viimisel Venemaale, varjates seejuures kauba lõppkasutajat, võidakse rikkuda mitte ainult kauba piirangut, vaid teha ressursse kättesaadavaks finantssanktsiooni subjektile, rikkudes sellega finants-sanktsiooni.

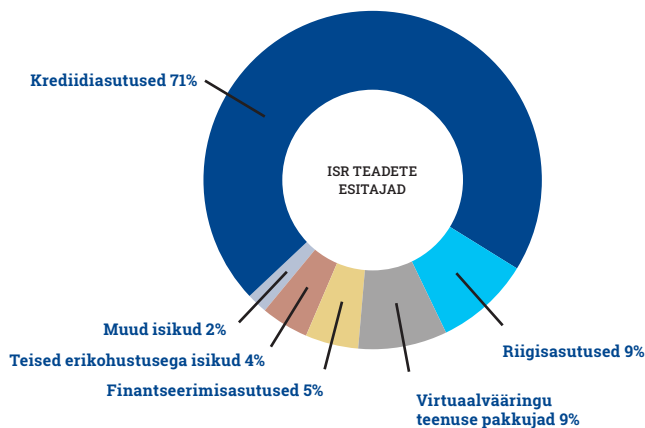
⁷ **Külmutati** – tõkestati rahaliste vahendite liigutamist, ülekandmist, muutmist, kasutamist, juurdepääsu neile ja tehinguid nendega, mis võinuks kaasa tuua muutusi nende mahus, väärtuses, asukohas, omandilises kuuluvuses, valduses, laadis, otstarbes või muid muutusi, mis võimaldaksid kõnealuseid rahalisi vahendeid kasutada, sealhulgas portfelli hallata. **Ei tehtud kättesaadavaks** – keelduti tegemast tehingut või toimingut, kuna muidu oleks tehtud vahendeid kättesaadavaks finantssanktsiooni subjektile või tehing oleks rikkunud finantssanktsiooni. **Kohaldati deposiidi piirangut** – krediidasutuste poolt kontole mitte lubatud vahendid, kuna isiku hoiuste koguväärtus krediidasutuse kohta ei tohi ületada 100 000 eurot.

FINANTSSANKTSIOONI JA KAUBAKEELU RIKKUMINE

<p>Rahapesu Andmehüroole edastati info ettevõtetest, kes tegelesid kuni 2021. aasta lõpuni aktiivselt peenelektronika vahendamisega Venemaale.</p>	<p>Rahapesu Andmehüroo tuvastas, et Eesti ettevõtte alustas pärast keelu jõustumist Läänes toodetud elektroonika müümist Türgi ja Kasahstani ettevõtetele. Kaup ei liikunud läbi Eesti.</p>	<p>Rahapesu Andmehüroo tuvastas analüüsi käigus, et kolmandas riigis asuvate ettevõtete tehingupartnerid asuvad Venemaal ning on seotud ELi sanktsiooni-nimekirja lisatud isikutega.</p>	<p>Kauba reekspordiga Venemaale rikuti nii kaubasancktsiooni kui ka finantssanktsiooni, kuna ELi sanktsiooni-nimekirja lisatud isikutele tehti majandusressurssid kättesaadavaks.</p>
--	---	--	---

TEATAMINE

Enim esitavad teateid krediidasutused, ent üha rohkem on pildile tulnud ka riigiasutused, kes küsivad andmehüroolt tagasisidet potentsiaalse subjekti analüüsi ja selle järelduste kohta. Ka krediidasutuste puhul on näha, et teated on muutunud sisukamaks. See tähendab, et üldjoontes osatakse analüüsida omandi- ja kontrollikriteeriumit ning teha selle põhjal järeldusi, kas isikutele kehtestatud finantssanktsioon laieneb seotud ettevõtetele.

FINANTSSANKTSIOONI RIKKUMINE KAUBAMÜÜGI TEHINGUTEGA

<p>Rahapesu Andmehüroo tuvastas panga teate põhjal, et Eesti ettevõtte müüs kaupa Venemaa äriühingutele, kes on seotud ELi sanktsiooni-nimekirja lisatud isikutega.</p>	<p>Ettevõtte jättis tuvastamata oma äripartnerite omanikud/kasusaajad ning majandusressursside kättesaadavaks tegemisega rikuti finantssanktsiooni.</p>	<p>Olenemata sellest, et kauba tarnimine Venemaale oli lubatud, oli tegu finantssanktsiooni rikkumisega, kuna tehinguga tehti finantssanktsiooni subjektile majandusressurssid kättesaadavaks.</p>
---	---	--

KÜLMUTATUD VAHENDITE HULK KASVAS

Külmutatud vahendite hulk Eesti krediidasutustes ning Maksu- ja Tolliametis aasta jooksul kasvas. Kui 2023. aasta esimeses kvartalis oli külmutatud vahendeid veidi enam kui 18 miljonit eurot, siis 2023. aasta lõpuks on külmutatud vahendeid kokku pisut rohkem kui 33 miljonit eurot. Peamine muutus külmutatud vahendite hulgas oli esimese kvartali lõpus, mil laekusid maksed Eesti krediidasutustes asuvate ettevõtete kontodele erandi alusel müüdüd

finantssanktsiooni subjektile kuuluvatelt varadelt (peamiselt väetised) ning maksed seoses juba varasemalt sõlmitud lepingutega. Samuti on muutused külmutatud varade mahus tingitud ettevõtete minimaalseks toimimiseks vajalikest kulutustest, nt kommunaalravete tasumine. Selliseid kulutusi saavad need ettevõtted teha vaid Rahapesu Andmehüroo väljastatud loa alusel.

FINANTSSANKTSIOONI ERANDI LOA ANDMISEST KEELDUMINE

EL kehtestas sanktsiooni määruses võimaluse anda erandina luba sanktsiooni subjekti külmutatud vahendite vabastamiseks või talle raha ja ressursside kättesaadavaks tegemiseks, kui see on vajalik toidu või väetiste kolmandatesse riikidesse viimisega seotud tehinguks.

Eestis tegutsev sanktsiooni subjekti omandis olev ettevõtte esitas Rahapesu Andmebüroole selle sätte alusel erandi loa taotluse logistikateenuste osutamiseks Venemaal tegutsevatele väetise tootjatele, kes hakkavad sama regulatsiooni alusel oma väetisi müüma.

Rahapesu Andmebüroo ei olnud seni andnud luba ühelegi väetisemüügi tehingule, millega oleks kaasnenud sanktsiooni subjekti ettevõtte poolt toodetud väetise toomine Eesti territooriumile. Sisuliselt sooviti taotlusega nõ üldist luba määramatu arvu ja sisuga tehingute tegemiseks tulevikus. Sellise loaga oleks kaasnenud Eesti territooriumi kasutamine sanktsiooni subjekti kauba transportimiseks.

ELi määruses oli pädevale asutusele antud võimalus anda luba ainult igaks tehinguks eraldi, tuginedes sealjuures konkreetsele ja juhtumipõhisele hindamisele, et veenduda mh selles, et iga tehing on vahetult vajalik selleks, et tegeleda toidukriisiga.

Erandi loa andmise tingimused ei olnud seega täidetud, kuna sooviti üldist luba täpsustamata tulevikutehinguteks.

Andmebüroo keeldus erandi loa andmisest.

VÄETISTE KAASUSE ÕPPETUNNID

Rahapesu Andmebüroo 2022. aasta aastaraamat kajastab põhjalikult nõ väetiste kaasust. 2022. aastal lisati kahe Eesti ettevõtte – AS-i DBT ja EuroChem Terminal Sillamäe OÜ – tegelikud kasusaajad ELi sanktsiooninimekirja, mille tagajärjel mõlema ettevõtte varad külmutati, sh nende terminalides paiknevad ohtlikud kemikaalid. Mõned kuud hiljem tegi aga Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet

ettekirjutuse, mille järgi tuli mõlemal ettevõttel koostöös kauba omanikega ohtlikud kemikaalid realiseerida ja/või ära viia. ELi Nõukogu määruse ja ameti ettekirjutuse alusel andis Rahapesu Andmebüroo ka 2023. aastal finantssanktsiooni erandi lube nimetatud kemikaalide vabastamiseks ja müümiseks. Neile kahele ettevõttele antud load moodustasid valdava osa kõikidest väljastatud lubadest eranditeks.

i

AS-il DBT on kaks A-kategooria suurõnnetuse ohuga käitist, millest üks paikneb Muuga sadamas (terminal väetiste puistekaubana, sh ammoniumnitraadi hoiustamiseks) ja teine Sillamäe sadamas (terminal veeldatud ammoniaagi ja vedelväetiste hoiustamiseks).

EuroChem Terminal Sillamäe OÜ-l on kaks A-kategooria suurõnnetuse ohuga käitist Sillamäe sadamas (terminalid veeldatud ammoniaagi, vedelväetiste ja vedelate tuleohtlike kemikaalide hoiustamiseks). Lisaks hoiustab EuroChem Terminal Sillamäe OÜ puistekaupu (väetised, söödalisand).

Rahapesu Andmebüroo on andnud erandi lube väetiste müümiseks ligi 117 miljoni euro eest

Ligi 54 miljonit eurot sellest on Eesti krediidasutusesse laekunud või laekumas, mis otsekohe külmutatakse

Ülejäänud väetise müügist laekunud ligi 63 miljonit eurot on külmutatud teistes ELi liikmesriikides, kellega Rahapesu Andmebüroo on teinud koostööd vahendite külmutamiseks

Väetiste kaasus on väga kõnekas näide sellest, et finantssanktsioonide kohaldamise kohustus on kompleksne ning väljakutsed ei ole mitte ainult sanktsiooni subjektile, vaid need on ka sanktsiooni kohaldamise kohustuse võtnud riigil. Kui rahaliste vahendite külmutamine ei ole üldjuhul krediidasutusele vm isikule ebamõistlikult koormav ülesanne, siis majandusressursside, sh rikneva ja amortiseeruva vara külmutamise kohustuse täitmine võib tähendada nii arvestatavat rahalist kulu, sõltumata sellest, milline on konkreetse vara valdaja seos selle vara või sanktsiooni subjektiga, kui ka väljakutseid sõltuvalt konkreetsest varast. Sellised kaasused toovad ehedalt välja, et sanktsioon võib olla ebamugav ja mõjudega nii isikule,

kellele seda rakendatakse, kui ka rakendajale endale.

Väetiste kaasus tundub kaugelt vaadates suhteliselt mustvalge. Kui ohtlikke kemikaale ei oleks realiseeritud, oleksid need võinud muutuda ohtlikuks ümbritsevale keskkonnale ja inimestele. Ka ELi määruses on ette nähtud võimalus, et liikmesriik võib sanktsiooni kohaldamisel teha erandi ning lubada keskkonna ja inimeste tervise huvides külmutatud vara vabastada – seeläbi oli Rahapesu Andmebüroole loodud õiguslik alus väetiste vabastamise lubade andmiseks. **Samas tuleb teadvustada, et:**

sanktsioonist iga erandi kohaldamine tähendab, et neid eesmärke, mille saavutamiseks sanktsioonid kehtestati, on selle võrra raskem saavutada;

erandit tuleb kohaldada kitsendatult ja mitte igale vajadusele, vaid ainult põhivajadustele;

erandi kohaldamine peab olema vahetult tingitud sellest vajadusest, milleks erandi regulatsioon on loodud;

erandit saab lubada ainult nende tingimuste esinemisel, mida sanktsiooni kehtestaja on ette näinud;

külmutatud vara müümise lubamisega (eriti kolmandatesse riikidesse) ei tohi juurde luua sanktsioonist kõrvalehoidmise võimalusi;

finantssanktsioonist erandi lubamisega ei tohi üldjuhul kaasneda sanktsiooni subjektile vahendite kättesaadavaks tegemist ilma nende kohese külmutamiseta.

Selles kõiges veendumine on andmebüroo ülesanne, mis tuleb täita piiratud aja jooksul enne erandi loa andmist.

Väetiste kaasus tõi ka selgelt välja, kuidas sanktsioonide kehtestamisega on liikmesriigid teadlikult võtnud riski, et kulu ja ebameeldivusi võib kaasneda lisaks sihtmärkidele ka liikmesriigile ja liikmesriigis tegutsevatele ettevõtetele, kelle suhtes sanktsiooni kohaldama ei pea. Seda nii reaalse vahetute kulude näol, mis võivad tekkida näiteks külmutatud vara säilitamise kohustusega,

kui ka äritegevusest saamata jääva tulu näol. Kõike seda talutakse lootuses, et teist poolt mõjutatakse sanktsioonidega valusamini. Nii, nagu eestlased loodavad, et kõik teised EL riigid (ja ka mitmed muud analoogseid sanktsioone rakendavad riigid) on seadnud sanktsioonide kohaldamisel esmaseks eesmärgiks sanktsiooni võimalikult suure mõju selle sihtmärgile, mitte endale soodsama ja mugavama lahenduse leidmise, on sanktsioonide, aga ka sanktsiooni erandite eesmärgipärane kohaldamine nii Eesti riigi kui iga siinse füüsilise ja juriidilise isiku vastutus.

Koostöö sanktsiooni rakendamisel ja õiguspärasuse tagamisel

41

teabeedastust
uurimisasutustele

179

vastust selgitus-
taotlustele

10

finantssanktsiooni
koolitust ja infotundi
ligi 2000 osalejale

Aasta jooksul võeti vastu kolm Venemaa-vastast sanktsioonipaketti, kuhu Rahapesu Andmebüroo tegi Välisministeeriumi kaudu mitu ettepanekut, mis jõudsid ELi õigusakti. Finantssanktsiooni vaates laienes möödunud aastal vastu võetud sanktsioonipakettidega eelkõige nende isikute

ring, kellele kehtib vahendite ja majandusressursside kättesaadavaks tegemise keeld.

Märkimisväärne oli ka mitme Venemaa suurema panga ja Venemaa Rahapesu Andmebüroo (Rosfin-monitoring) juhi lisamine sanktsiooninimekirja.

LAENU TAGASIMAKSED SANKTSIOONINIMEKIRJA LISATUD PANGALE

Pärast seda, kui Eesti krediidi-
asutused lõpetasid paljuski
Venemaa-suunalised maksed,
hakkasid eraisikud oma Eesti
krediidasutuses asuvalt kontolt
algatama makseid Küprosel
registreeritud maksevahendajale.

Rahapesu Andmebüroo tuvastas,
et rahad liigutatakse sealt edasi
Venemaa panka või Austria
panka ja sealt edasi ELi sanktsiooni-
nimekirja lisatud Venemaa
panka, kellele tehakse laenu
tagasimakseid.

Nimetatud maksetega tehti
rahalisel vahendil kätte-
saadavaks sanktsiooninimekirja
kantud juriidilisele isikule
(Venemaal tegutsevale pangale).

Sanktsioon ei tööta isolatsioonis ja sellest tulenevalt on oluline ka rahvusvaheline koostöö. Finantssanktsiooni jõustamiseks on Rahapesu Andmebüroo teinud koostööd paljude sanktsioonikoalitsiooni kuuluvate riikidega: on jaganud välispartneritega teavet, koostanud turuosalistele juhiseid, viinud läbi analüüse ja panustanud kolmandate riikide koolitamisest. Eriti tihe ja operatiivne on olnud koostöö kolme Balti riigi vahel. Kogu see suuresti Eestist väljapoole suunatud tegevus oli möödunud aastal kõrvalehoidmise vastases võitluses kriitilise tähtsusega ning jätkub ka edaspidi.

i

ELi finantssanktsiooni seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega kohaldatakse kokku ligi 2000 isikule ja üksusele.

Venemaa suhtes on sanktsioone kehtestanud, sh finantssanktsioone, ligi 50 riiki, mis laiendab ka nende ulatust.

Hinnanguliselt on nn sanktsioonikoalitsioon peale Venemaa täiemahulist agressiooni Ukrainas kehtestanud sanktsioone enam kui 16 000 isikule ja üksusele.

Siseriiklikus koostöös tegi Rahapesu Andmebüroo möödunud aastal uurimisasutusele potentsiaalse sanktsiooni rikkumise kohta edastuse 41 korral. Enamasti oli tegu omaalgatuslike infoedastuste ja kuriteadete ning mõnel juhul edastati teavet kriminaalasja juurde. Andmebüroo edastustele tuginedes algatati kaks kriminaalmenetlust.

Järelevalveasutustega jagas andmebüroo infot kolmel korral. Samuti vastati uurimisasutuste ja järelevalveasutuste päringutele. Täiendavalt on Rahapesu Andmebüroo aidanud uurimisasutustel tuvastada välisriikides asuvaid finantssanktsiooni rikkumisega seotud varasid.

Lisaks kuritoeteate esitamisele uurimisasutustele või infoedastuse tegemisele on Rahapesu Andmebüroo arsenalis finantssanktsiooni rakendamise tagamisel veel:

järelevalve ja väärteomenetluse algatamine

ettekirjutuse tegemine tehingu peatamiseks

finants-sanktsiooni osas tagasiside andmine

erandi alusel lubade andmise pädevus. Erandi lubade tingimuste seadmise ja lubade kasutamise üle järelevalve tegemisega tagab andmebüroo, et Eestis külmutatud varasid kasutatakse vaid eesmärgipäraselt ja vajalikul määral.

Finantssanktsiooni selgitamiseks ja turuosaliste tähelepanu juhtimiseks olulisimale on Rahapesu Andmebüroo

korraldanud või osalenud 10 era- ja avalikule sektorile suunatud finantssanktsiooni infotunnis ja koolitusel, kus oli kokku üle 2000 osaleja

vastanud 179 selgitustaotlusele

kahel korral märgukirjadega teavitanud turgu uutest kohustustest ja meetmetest

avaldanud soovitusliku juhendi ettevõtjatele, tüpoloogiateateid ning uuringu virtuaalväeringute abil sanktsioonidest kõrvalehoidmisest

Teavitustegevus jätkub ka eelseisvatel aastatel.

Kohanemisaeg on läbi

Kindlasti ei ole 2023. aasta lõpus vastu võetud 12. sanktsioonipakett lõpp-punkt ning jätkata tuleb ka edasiste Venemaa-vastaste sanktsioonide kehtestamise, rakendamise ja kohaldamisega. Möödunud aastal uute pakettide vastuvõtmise tempo aeglustus, kuid seda enam on oluline keskenduda vastu võetud meetmete rakendamisele ja kõrvalehoidmise vastasele võitlusele. Vene sõja algusest Ukrainas on möödunud piisav aeg, et turuosalistel oleks vajalik inimressurss ja tehnoloogilised vahendid finantssanktsiooni rikkumise tuvastamiseks ja tõkestamiseks ning finantssanktsiooni õiguspäraseks ja viivitamata kohaldamiseks.

See tähendab, et finantssanktsiooni tegelik rakendamine, kõrvalehoidmiste tuvastamine ning süsteemide toimimine ja asjakohasus saavad olema ka Rahapesu Andmebüroole üks 2024. aasta fookuseid. Muu hulgas tähendab see, et Rahapesu Andmebüroo on valmis jõulisemalt reageerima järelevalve käigus tuvastatud puudustele ja algatama oma pädevuse raames väärtegade menetlust olukorras, kus turuosaline on rikkunud hoolsus- või teatamiskohustust.

Andmebüroo on valmis jõulisemalt algatama väärteguseid olukorras, kus hoolsus- või teatamiskohustust on rikutud.

Riigikogu menetluses oleva rahvusvahelise sanktsiooni seaduse muudatused võtavad arvesse eelkõige kahe viimase aasta jooksul omandatud kogemust ning MONEYVALi ja ÜRO hindamiste raames tehtud soovitusi. Kuigi ka pärast eelnõu jõustumist jääb Eestis sanktsioonide rakendamine erinevate asutuste vahel kihistatuks, aitavad plaanitud muudatused teha Eesti õiguslikku ruumi selgemaks ning tõhustada asutuste pädevusi ja täpsustada volitusi sanktsioonide rakendamisel ja järelevalves.

Finantssanktsiooni vaates on eelnõuga seotud suurimaks muudatuseks erikohustustega isikute ringi laienemine. Eelkõige tähendab see nende turuosaliste hulga laienemist, kel peab olema sanktsiooni riskide maandamise ja riskijuhtimise süsteem. Kindlasti tasub kõigil uutel erikohustusega isikutel uusi nõudeid tõsiselt võtta ja investeerida tarkadesse lahendustesse. Eriti seetõttu, et sagenev finantssanktsioonide kasutamine kolmandate osapoolte käitumise mõjutamiseks näib olema rahvusvaheline konsensus. Oluline on ka juba vastu võetud 12. sanktsioonipakett, millega anti suund riigile ja kohustatud isikutele liikuda järjepidevalt reaktiivselt sanktsiooni rakendamiselt proaktiivsetele lahenditele.

Efektiivse riskijuhtimissüsteemi nurgakiviks on ajakohane riskihinnang, mille uuendamisega peaksid tegelema kõik erikohustusega isikud. Riskihinnangutes tuleb eriti võtta arvesse viimaste aastate jooksul lisandunud uusi piiranguid, FATFi uuendatud soovitusi massihävitusrelvade leviku rahastamise tõkestamise osas ning tundmatuse ni muutunud riskikeskkonda. Tegu pole ammendava nimekirjaga teguritest, mida riskihinnangu ajakohastamisel arvesse võtta, kuid kindlasti on need märksõnad kahe järgneva aasta jooksul olulised.

Tegevusload ja järelvalve tähelepanekud

31.12.2023 seisuga kehtis

860

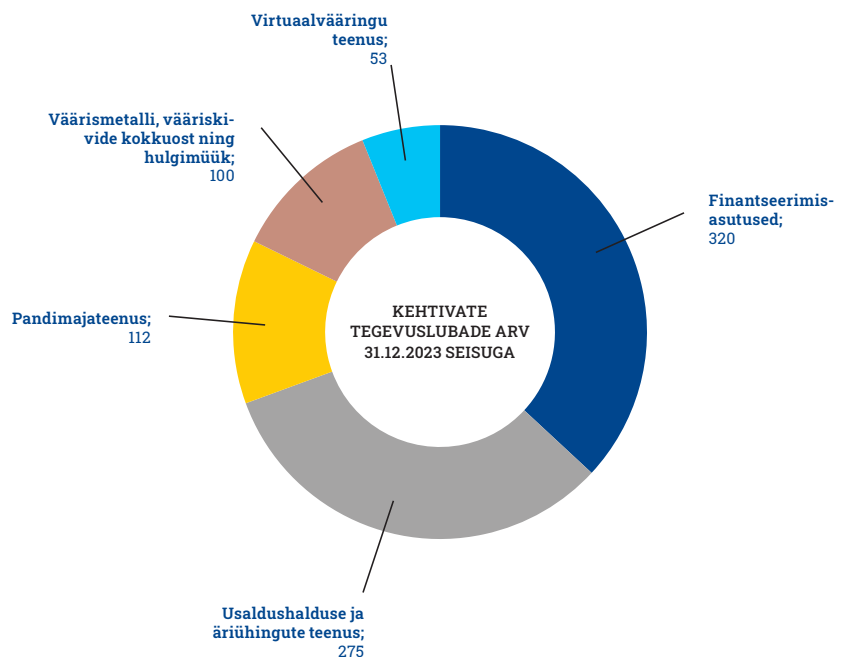
andmebüroo
väljastatud tegevusluba

2023. aastal lõppesid suuremas osas rahapesu ja terrorismi rahastamise seaduse muudatustest tulenevad tegevuslubade muutmise taotluste menetlused. Sellega seoses kujunesid tegevuslubade suurima arvuga sektoriteks finantseerimis- asutused ja äriühingute teenuse pakkujad.

Lõpetati

248

menetlust tegevusloa saamiseks või muutmiseks

Virtuaalvääringu teenuse pakkujad

31.12.2023
seisuga kehtis

53

tegevusluba
virtuaal-
vääringu
teenuse
pakkumiseks

95

tegevusluba
vähem võrreldes
aasta algusega

~500

tegevusluba vähem
võrreldes uute nõuete
kooskõlla viimise
tähtajaga 15.06.2022⁸

Väljastati

5

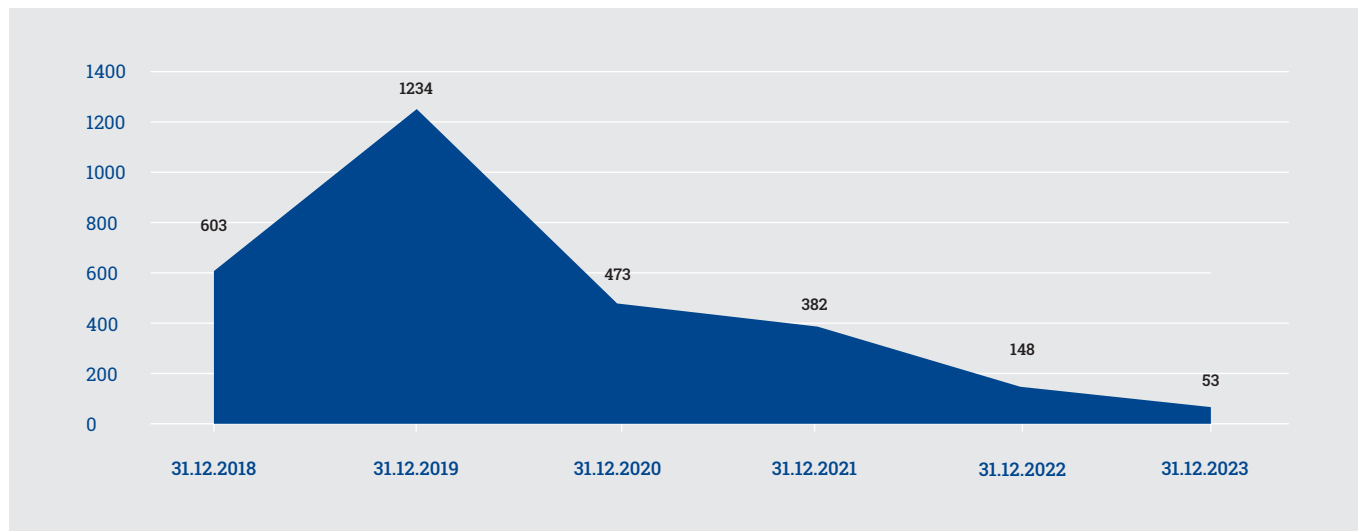
uut tegevusluba

Tegevusloa muutmise
taotlusi menetleti

162

korral

VIRTUAALVÄÄRINGU TEENUSE TEGEVUSLOAGA ETTEVÖTETE ARV

Mitme aasta jooksul on avalikkus saanud näha, kuidas Eesti varasemalt võetud riskid kuhjuvad ja realiseeruvad virtuaalvääringute teenuse pakkujate sektoris. Kõlapinda on leidnud ka sammud, mida on tehtud teenuse pakkujate nõuete karmistamisel.

Selle teekonna läbinud Rahapesu Andmebüroo on kujunenud valdkonna pädevaks kõneisikuks, keda paljud riigid üle maailma kutsuvad end nõustama või konverentsidele osalema. Andmebüroo andis oma sisendi ka Rahvusvahelise Valuutafondi virtuaalvääringu teenuse pakkujate riskihindamise metoodikasse.

⁸ Alates 10.03.2020 väljastab Rahapesu Andmebüroo kahe eraldi tegevusloa (virtuaalvääringu rahakotiteenuse ja virtuaalvääringu raha vastu vahetamise teenuse) asemel ühist tegevusluba virtuaalvääringu teenuse pakkumiseks. Seetõttu erineb virtuaalvääringu teenust pakkuvate ettevõtete ja tegevuslubade arv.

VIRTUAALVÄÄRINGU TEENUSE PAKKIJATE SEKTORI KORRASTAMINE AJAJOONEL

JUUNI 2021

- **Kehtis 641 tegevusluba** virtuaalväeringu teenuse pakkumiseks. Seda oli rohkem kui ELis kokku
- Rahandusministeeriumi haldusalasse loodud Rahapesu Andmebürood asus juhtima **Matis Mäe**ker
- Valmisid virtuaalväeringu teenuse pakkujate kordus-uuring ja äriühingute teenuse pakkujate riskihinnang, et **täpsustada siseriiklikku riskipilti**
- 1/6 **välispäringutest** oli seotud Eesti tegevusloaga virtuaalväeringu teenuse pakkujatega; enamik Rahapesu Andmebüroo saadetud infost edastati teistes riikides pädevatele asutustele
- Rahapesu Andmebüroo hinnangul vajas virtuaalväeringu teenuse pakkujatega seotud risk kiiret reageerimist, sest teenusepakkujaid on juba ära kasutatud ja **riskid hakkavad järk-järgult realiseeruma**. Andmebüroo juht märkis, et valida on kas pikaajaline turu puhastamine, kus riskid jätkuvalt realiseeruvad, või litsentside tühistamine ning uuesti menetlemine ja väljaandmine
- Esmakordselt **piiras andmebüroo krüptovara** teise riigi palvel
- Rahapesu Andmebüroo hoiatas finantsriskide realiseerumise eest, aasta hiljem kuulutati välja maailma suurima krüptobörsi FTX pankrot
- **USA lisas** aasta lõpus ja uue alguses koostöös Rahapesu Andmebürooga **sanktsiooni nimekirja** kaks Vene kuritegelikku vara liigutanud Eesti teenusepakkujat

2022

- **382 tegevusluba** virtuaalväeringu teenuse pakkumiseks; vähem kui pooled täidavad teatamiskohustust
- Portaaliid **hoiatavad** Eesti teenusepakkujate eest
- Vene täiemahuline sõda Ukrainas toob kaasa **sanktsioonist kõrvalehoidmise riski** virtuaalväeringute abil. Vene klientide teenindamise vähenemine on seda riski langetanud. Rahapesu Andmebüroo viis läbi 775 kaugkontrolli, et hinnata muutunud riske teenusepakkujates
- Andmebüroo valmistus digivõimekuse kasvatamiseks, et arendada oma strateegilise analüüsi funktsiooni
- 15.03.2022 jõustusid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise **seaduse uued nõuded**. Järgnesid tegevuslubade muutmise **taotluste menetlused** ja esitatud dokumentide hindamine; täiendavad **juhendid ja koolitused** teenusepakkujatele
- Algas 36 uut **kohtuvaidlust**, millest pooled olid seotud tegevuslubade menetlustega
- Lõppes 10 **järelevalve-menetlust**, mille käigus pooled kontrollitud ettevõtted loobusid ise tegevusloast
- Andmebüroo seadis esmakordselt **aastase käsutuspäirangu** krüptovaradele

2023

- 148 tegevusluba
- Riik on läbi juhitud MONEYVALi hindamisest, mille raport suunas mh tähelepanu virtuaalväeringu teenuse pakkujatega seotud riskidele
- **Ettekirjutus 24** virtuaalväeringu teenuse pakkujale omavahendite vastavusse viimiseks
- 167 **protokollitud vestlust** tegevuslubade menetlemise raames, mida on varasemast kaks korda rohkem
- 85 uuest **kohtuvaidlusest** Rahapesu Andmebüroo vastu on neljandik seotud virtuaalväeringu teenuse pakkujatega
- Kahe aasta jooksul portaalis FinTelegram ilmunud Eestit maininud 48 uudisest esitasid 43 **negatiivset infot** Eesti tegevusloaga virtuaalväeringu teenuse pakkujate kohta
- Detsembri lõpus kehtis **53 virtuaalväeringu teenuse pakkuja tegevusluba**. Menetlus jätkub. Kohapealse sisulise järelevalveni on veel samm astuda

Ligi sajast 2023. aasta jooksul kehtivuse kaotanud virtuaalvääringu teenuse pakkuja tegevusloast tunnistati kolmandik Rahapesu Andmebüroo algatusel kehtetuks. Ülejäänud juhtudel loobusid ettevõtjad antud majandustegevusest ise, sageli alles tegevuslubade muutmise menetluse käigus, kui saadi aru, et tõenäoliselt ei olda seadusega vastavuses.

MAJANDUSTEGEVUSEST LOOBUMINE TEGEVUSLOA MUUTMISE MENETLUSES

Virtuaalvääringu teenuse tegevusloa muutmisel selgus, et eestlastest juhataste liikmed on lahkunud Eestist välisriiki elama ning seetõttu lisasid nad ettevõtte uueks juhataste liikmeks ettevõtte senise IT-valdkonna eest vastutava töötaja.

Rahapesu Andmebüroo viis uue juhataste liikmega läbi vestluse, milles selgus et:

- uuele ametikohale asus isik tasuta
- lepingut ega hüvesid juhataste liikme kohale asudes ei pakutud
- senised juhataste liikmed olid tema sõbrad ja palusid asuda juhataste liikme kohale
- juhataste liige huvitus oma senisest IT-tööst, kuid ettevõtte juhtimisest ega riskidest tal teadmisi ei olnud
- uus juhataste liige ei teadnud klientide arvu ega tehingute mahte. Kui andmebüroo ametnik näitas paberil tehingute mahte, ei suutnud juhataste liige numbrites nulle kokku lugeda ja hoomas alles siis tehingute suurust.

Andmebüroo leidis vestluse tulemusel, et juhataste liikme vahetus on näilik, uus juhataste liige ettevõtet tegelikult ei juhi ning ettevõtte juhataste asukoht ei ole Eestis.

Ettevõtte loobus tegevusloast.

Peamised põhjused tegevusloa kehtetuks tunnistamiseks olid:

Ei esitatud vajalikke dokumente uute nõuetega kooskõlla viimiseks. Eelkõige olid äriplaani puudulikud. Mitme ettevõtte äriplaani kattusid alates finantsproгноosidest kuni loogika- ja kirjavigadeni, mis viitas fiktiivsetele dokumentidele.

Teenuse pakkumisega ei alustatud kuue kuu jooksul pärast tegevusloa saamist. Kui tegevusloa kehtib juba mitu aastat, aga teenust ei pakuta, võib see osutada, et ettevõtte loodi müügiks. Teadmata tulevased tegevusloa omanikud ja nende kavatsused on aga kõrgendatud risk.

Ettevõtete juhataste asukoht, tegevuskoht ja eesmärk tegutseda ei olnud Eestis. Eestisse oli määratud küll juhataste liige, kuid tegelikult võttis strateegilise tähtsusega otsuseid vastu välisriigis elav teine juhataste liige. Välisriigis asusid klientiteenindus, IT-tugi, finantsjuhtimine jm personal ning Eestis üksikud töötajad. Ka veebilehekülgedel näidatud info erines andmebüroole esitatud dokumentidest. Näiteks ei olnud ettevõtte kodulehel kajastatud Eesti juhataste liikmeid või reklaamiti teenuse osutamist oluliselt laiematele jurisdiktsioonidele, kui seda väideti Rahapesu Andmebüroole.

i

Eesti tegevusloaga virtuaalvääringu teenuse pakkuja 2023. aasta lõpus:

Keskmiselt oli käive ühe teenusepakkuja kohta 404 miljonit eurot aastas

Töötajaid keskmiselt 5

Peamised kliendid on Ühendkuningriikidest, Prantsusmaalt, Curacaost, Marshalli saartelt ja Eestist.

2023. aastal alanud 85 kohtuvaidlusest oli ligi 20 seotud virtuaalvääringu teenuse pakkujatega. Alguse said ka mõned äriühingu teenuse pakkujatega ning sunnirahade kohaldamisega seotud vaidlused. Ehkki uute nõuete valguses olid mitmed taotlused perspektiivitud, vaidlustati rohkelt menetlustoiminguid, kuni kohapealse

kontrollakti viivituse õigusvastasuse tuvastamiseni välja. Kuigi õigusvaidlused on õigusriigi lahutamatu osa, on teatud osal järelevalvesubjektidel pikk tee minna mõistmaks järelevalveasutuse rolli ning kvaliteetse dialoogi olulisust pikaajalise koostöö hoidmiseks.

KORREKTNE ÄRIALANE MAINE

Tegevusloa kehtetuks tunnistamise kaasus korrektse ärialase maine puudumisel

Avalikest allikatest leitavad artiklid viitavad Eesti teenusepakkuja ebaseaduslikule tegevusele Venemaal.

Avalikest allikatest leitava artikli kohaselt saavad kõrge riskiga makseteenuse pakkujad ligipääsu lääne turule Eestis reguleeritud virtuaalvääringu teenuse pakkujate kaudu. Artiklis on mainitud, et Eesti tegevusloaga tegutsivate petuettevõtete nimekiri on pikk. Kõnealune Eesti teenusepakkuja võimaldas väidetavalt kurjategijatel (kõrge riskiga makseteenuse pakkujatele) tegutseda finantsturul ning virtuaalvääringu teenuste pakkujate kaudu soodustada küberkuritegevust.

Ilmub veel üks artikkel, kus viidatakse kõnealuse ettevõtte seotusele erinevate pettustega.

Rahapesu Andmebüroo tuvastas, et ettevõtte oli juhatuse liikme kaudu seotud andmebüroo järelevalve huviorbiidis olnud teise ettevõttega.

Avalikud allikad toetasid menetluses kogutud infot.

Teenusepakkuja tegevusluba tunnistati kehtetuks.

Kohtuvaidluses, seoses korrektse ärialase maine hindamisega, rõhutasid nii halduskohus kui ka ringkonnakohus ettevõtja vastutust olla omapoolselt veendunud ettevõtte juhatuse liikme korrektse ärialases maines. Tegevusloa taotleja ja omaja peab eeskätt ise hoolitsema selle eest, et tema juhtorganite liikmed vastaksid seaduse nõuetele. See, kuidas nõuete täitmine on korraldatud, on ettevõtja enda teha ja tema äririsk.

Kohtud nõustusid Rahapesu Andmebürooga, et seaduses pole ette nähtud võimalust katsetada andmebüroo kaudu erinevate isikute sobivust asuda juhtima virtuaalvääringu teenuste pakkuamisega tegelevat ettevõtet. Kaebajal oli antud juhul võimalus esitada uus ja parandatud tegevusloa muutmise taotlus pärast seda, kui Rahapesu Andmebüroo esimesel korral tuvastas kaebaja määratud isikul korrektse maine puudumise. Kui ka uus taotlus ei vastanud seaduse nõuetele, võis järeldada, et kaebaja ei

vasta seaduses ette nähtud kontrollieseme asjaoludele. Sellises olukorras, kus kaebaja on Rahapesu Andmebüroo silmis oma usaldusväarsuse juba kaotanud, ei pea andma talle enam võimalust järjekordse juhatuse liikme ja kontaktisiku määramiseks.

Tallinna Ringkonnakohus selgitas, et virtuaalvääringu tegevusloa andmine eeldab, et ettevõtja ja tema juhatuse liikmete usaldusväarsus oleks väljaspool kahtlust. Rahapesu ja terrorismi rahastamise varjatud ja keeruka iseloomu tõttu ei ole piisav, kui tegevusluba antakse ettevõtjale, kelle usaldusväarsus ei ole kindel, ent kelle usaldusväarsust saab Rahapesu Andmebüroo hiljem järelevalve käigus hinnata. Ettevõtja usaldusväarsus aitab väga olulisel määral tagada, et ettevõtja kaudu ei rahastata terrorismi ega tegeleta rahapesuga. Viidatud haldus- ja ringkonna-kohtu lahend ei olnud veel jõustunud aastaraamatu koostamise ajaks.

Oma äritegevuse reaalsele riski mõistmisele ja sellele vastavate meetmete rakendamisele pöörab Rahapesu Andmebüroo turuosaliste järelevalves ka edaspidi teravdatud tähelepanu. Riskihinnang ei ole mitte ainult tegevusloa taotlemisel oluline dokument. Kui ettevõtte tehingute käive, klientide arv või pakutavate teenuste maht suureneb või laieneb geograafiline tegevus, siis vastavalt sellele tuleb ettevõttel üle vaadata ka riskihinnang ja riskiisu. Kuid veelgi olulisemana ka teenusepakkujate vastumeetmed ehk nii protseduurid kui ka reaalne inimressurss ja tehnoloogilised lahendid.

Olulise kitsaskohana virtuaalvääringu teenuse pakkujate tegevuses tõi Euroopa Nõukogu eksperdikomitee MONEYVAL sarnaselt Rahapesu Andmebüroo järelevalve tähelepanekutele välja kliendi isikusamasuse tuvastamise võimekuse ebapiisavuse.

Virtuaalvääringu teenuse pakkujad on kõrge riskiga sektor ning suur osa nende klientidest on mitteresidendid, kellega kaasnevad suuremad rahapesu ja terrorismi rahastamise riskid. Oma tegelike klientide tundmine on selle riski maandamisel üks võtmeteguritest. Seda eriti ajal, mil on saagenud süvavõltsingud.

1. jaanuariks 2023 pidid virtuaalvääringu teenuse pakkujad esmakordselt esitama audiitorettevõtja arvamuse omavahendite kohta. Tähtaegselt esitas selle arvamuse vaid 5% ehk kaheksa kehtiva tegevusloaga teenusepakkujat. 90 teenusepakkujale vormistati ettekirjutus audiitorettevõtja arvamuse esitamiseks. Kontrolli tulemusel tegi Rahapesu Andmebüroo ebapiisavate omavahendite tõttu ettekirjutuse 24 virtuaalvääringu teenuse pakkujale omavahendite vastavusse viimiseks.

KOHTUASI, MIS JUHIB TÄHELEPANU TEGEVUSLUBADE TAOTLEMISELE KUI ÄRILE

28.06.2023 tegi Tallinna Ringkonnakohtus halduskohtuasjas nr 3-21-2139 otsuse, mis jõustus 31.07.2023 ja kohustas Rahapesu Andmebüroo tagantjärele vaikimisi välja andma virtuaalvääringu teenuse pakkuja tegevusloa.

Andmebüroo täitis otsuse, andes vaikimisi välja kaheksa tegevusluba.

2023. aasta lõpuks tunnistas andmebüroo tegevusloa taas kehtetuks, kuna loa saanud ettevõtteid ei viinud oma tegevust kooskõlla juba 15.03.2022 jõustunud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse muudatustega.

Sügisel ilmus mitme riigi uuriva ajakirjanduse toimetuste koostöös artiklisari, mis portreeris Eestis tegutsenud virtuaalväeringu teenuse pakku- jaid. Kajastused ilmestasiid, milliseid fiktsioone on riigile esitatud tegevuslubade saamiseks või nende hoidmiseks. Sellised artiklid kutsuvad eeldatavasti avalikkust tähelepanelikkusele, millist infot tasub pimesi uskumise asemel avalikest ametlikest

allikatest üle kontrollida ning kelle kätte oma vara usaldada.

Taalised artiklid nii Eesti kui välismaedias näitavad ka seda, et riigi mainekahju ei lõpe veel niipea. Välisportaaliid avaldavad jätkuvalt ja põhjusega hoiatusteateid Eesti teenusepakkujate kohta.

ELi krüptovaraturge käsitlev määrus 2023/1114 ehk MiCA

Kui seni tegutsesid virtuaalväeringu teenuse pakkujad tulenevalt vastava liikmesriigi õigusest, siis nüüd kehtestas EL turuosalistele ühtsed reeglid. See võimaldab uue nimega krüptovara-teenuse osutajatel pakkuda oma teenuseid samade reeglite alusel kõikides liikmesriikides.

Sellest tulenevalt ei saa alates 2025. aastast enam taotleda tegevusluba Rahapesu Andmebüroolt virtuaalväeringu teenuse pakkumiseks. Selle asemel tuleb taotleda tegevusluba Finantsinspeksi-oonilt krüptovara-teenuse osutamiseks vastavalt määruses kehtestatud uutele nõuetele.

Rahapesu Andmebüroo väljastatud tegevusloa alusel saab virtuaalväeringu teenust pakkuda 1. jaanuarini 2026.

Äriühingute teenuse pakkujad

31.12.2023
seisuga kehtis

Väljastati

275

tegevusluba
äriühingute teenuse
pakkumiseks

39

tegevusluba vähem
võrreldes aasta
algusega

5

uut tegevusluba

Rahapesu Andmebüroo lähtub riskipõhisest järelevalvest ehk eelkõige vaadatakse sisse nendesse sektoritesse ja turuosalistesse, mille riskidele juhivad tähelepanu taktikaline ja strateegiline analüüs.

2022. aastal tulid tugevamalt riskipilti äriühingute teenuse pakkujad kui sektor, mille kaudu on võimalik varjata äri tegelikke kasusaajaid ja juhtorgani liikmeid ning mida kasutatakse ära teistes riikides rahapesu ja sellega seotud kuritegude toimepanemiseks.

Riskide ja haavatavuste kohta lisainfo saamiseks ja järelevalveliste tegevuste planeerimiseks väljastas andmebüroo kaugkontrolli küsimustiku 322 ettevõttele, kellel oli usaldushalduse ja äriühingute teenuse pakkumiseks kehtiv tegevusluba.

Ettevõtetelt küsiti teavet üldandmete, sisekontrolli, siseauditi, riskihinnangu, riskiisu, ettevõtte klientide, teatamiskohustuse täitmise ning äritegevuses kasutatavate vahendajate kohta.

Kuigi küsimustikud on maailmas tuntud praktika ning hea koostöö märk riigi ja andmetega panustava erasektori vahel, järgnes antud juhul vastuseks nii vaikust kui ka vaidlusi, mis jõudsid kohtusse.

Korduva ettekirjutuse teabe esitamiseks jättis 322 ettevõttest täitmata 45, kellele määrati sunniraha andmete esitamata jätmise eest.

Andmebüroo tunnistas kehtetuks üheteistkümne ettevõtte tegevusload, sest nad ei täitnud korduvalt järelevalve ettekirjutust.

Ligi 30 teenusepakkujat loobusid ise tegevusloast, kuna mõistsid, et nad ei paku antud teenust rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse tähenduses.

Kaheksa teenusepakkujat vaidlustas neilt küsitud andmete ulatuse ja põhjendatuse kohtus. Tallinna Halduskohus leidis oma 12. juuli 2023. aasta otsuses, et Rahapesu Andmebürool on õigus enda poolt määratud ulatuses järelevalve tegemise käigus küsida kohustatud isikutelt andmeid ja täiendavat teavet. Küll aga ei ole põhjendatud juba olemasoleva teabe ning avalikest registritest kättesaadava teabe küsimine. Teabe esitamise õiguspärasusega seonduvalt viitas kohus, et andmete kogumise ja täiendava töötlemise vajadus ei tähenda, et sellisel viisil teabe küsimiseks puuduks alus. Haldusmenetluse seaduse kohaselt on haldusorgan kohustatud välja selgitama menetletavas asjas olulise tähendusega asjaolud ja vajaduse korral koguma selleks tõendeid oma algatusel. Seejuures on haldusorgani õigus otsustada, milliseid andmeid ta peab asjas oluliseks koguda. See kohtulahend ei olnud aasta- raamatu koostamise ajaks veel jõustunud, sest kaebajad esitasid apellatsioonkaebuse.

Küsimustiku tulemustest ilmnes, et äriühingute ja usaldushalduse teenuse pakkujad osutavad enim aadressiteenust ning asutamise või osaluse võõrandamisega seotud teenuseid. Teenustest, mis tegevusluba ei vaja, osutatakse enamasti raamatupidamisega seotud teenuseid.

Käibenumbrites ulatus 274 teenusepakkuja äriühinguteenustega seotud käive 2022. aastal 25 miljoni euron, mis moodustas nende kogukäibest keskmiselt veidi üle 30%. 49 teenusepakkuja puhul

moodustasid äriühingute teenused kogukäibe.

Ligi pooltel teenusepakkujatel ei olnud 2022. aasta lõpu seisuga ühtegi töötajat või oli üks töötaja. Seevastu ettevõtete käive ühe töötaja kohta aastas oli märkimisväärselt kõrge ulatudes kaheksa ettevõtte puhul üle 100 000 euro. Väike töötajate arv tõstab äriühingute teenuse pakkujate haavatavust veelgi, kuna sel juhul ei jätkuks ressursi vajalikul määral hoolsusmeetmete rakendamiseks.

ROHKEM TÄHELEPANU TEGELIKELE KASUSAAJATELE

Äriühingute teenuse pakkujate järelevalves on sarnaselt virtuaalvääringu teenuse pakkujatele tuvastatud puudulikku mõistmist riskiisu ja riskihinnangu koostamisest. Antud sektori haavatavust rahapesuks, terrorismi või massihävitusrelvade rahastamiseks, aga ka finantsantsioonist kõrvalehoidmiseks tõstab tegelike kasusaajate ebapiisav tuvastamine.

Rahvusvahelise standardiseadja FATFi hinnangu kohaselt võidakse äriühingute teenuse pakkujaid ära kasutada, ostes neilt riulifirmasid usaldusväärseuse tõstmiseks ja tegeliku kasusaaja varjamiseks läbi keeruka struktuuri. Seda on Rahapesu Andmebüroo ka tuvastanud varasemates järelevaletes.

Sageli selgus, et teenusepakkuja ärisuhte loomisel või juhuti tehingu tegemisel ei ole välja selgitanud,

kes on kliendi tegelik kasusaaja. Rahapesu Andmebüroo on tuvastanud olukordi, kus kohustatud isikule tasus teenuse eest vahendaja mitte klient ise. Teenusepakkuja ei tuvastanud, milline oli kahe ettevõtte ehk kliendi ja vahendaja omavaheline seos, mis on sellise tehingu eesmärk või kes on tehingu tegelikud kasusaajad. Tegeliku kasusaaja tuvastamiseks ei rakendatud hoolsusmeetmeid.

Seoses Vene sõjaga Ukrainas on veelgi tähtsam tuvastada tegelikke kasusaajaid, sest keeruliste omandistruktuuride taha proovitakse ära peita ka isikuid või üksusi, kelle osas kohaldatakse piiranguid. Äriühingute teenuse pakkujaid võidakse ära kasutada ka nende enda teadmata, kuid seda aitavad ära hoida tasemel süsteemid rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide maandamiseks.

Finantseerimisasutused

31.12.2023
seisuga kehtis

Väljastati

Menetleti

320

finantseerimisasutuse
tegevusluba

30

tegevusluba rohkem
võrreldes aasta
algusega

11

uut tegevusluba

20

tegevusloa saamise
ja 20 tegevusloa
muutmise taotlust

Tegevusloa saamise või muutmise taotlustest paistab silma teenuse ebapiisav kirjeldamine ning teadmatus, kas vajatakse Rahapesu Andmebüroo või Finantsinspektsiooni tegevusluba või ei vajagi plaanitud teenus tegevusluba.

Sageli vaid paarilausealine kirjeldus ei võimalda menetlejal aru saada planeeritava teenuse sisust ning jääb arusaamatuks, kas taotleja ise mõistab oma tegevuse vastavust rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise meetmetele.

Järelevalve käigus tuvastati nii vale tegevusloa all tegutsemist kui ka väikefondivalitsejana tegutsejaid, kes olid küll saanud registreeringu Finantsinspektsioonilt, kuid ei taotlenud antud tegevusluba Rahapesu Andmebüroolt.

Erinevates registrites olevate ebakõlade täpsustamine jätkub, et majandustegevuse registrist peegelduks ajakohane pilt. Samuti tuleb ettevõtjail hoolas olla, et registris oleks kehtiv e-posti aadress ja kontaktisik, et ettevõttega vajadusel kontakti saada.

Rahapesu Andmebüroo väljastab tegevuslube finantseerimisasutusena tegutsemiseks järgmistele alaliikidele:

- valuutavahetusteenuse pakkuja (füüsilisel teenuse pakkumisel)
- hoiu-laenuühistu
- liisinguandjana (juriidilistele isikutele)
- laenuandja (juriidilistele isikutele)
- tagatis- ja garantiitehingute teenuse pakkuja
- fondivalitseja (mis eeldab registreerimist Finantsinspektsiooni kodulehel)
- muu finantseerimisasutus krediitiasutuste seaduse tähenduses

i

Muud tähelepanekud

SOBIVUSMENETLUSED

Rahapesu Andmebüroo üheks ülesandeks on hinnata tegevusloastatud ettevõtetega seotud isikute (juhatus, osanikud, tegelikud kasusaajad, kontaktisikud) ning krediidiuasutuste kontaktisiku ja rahvusvahelise finants sanktsiooni eest vastutava isiku sobivust sellele ametikohale. Pädev kontaktisik tagab rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteemide olemasolu ning sisukamate ja asjakohaste teadete edastamise andmebüroole. Aasta jooksul esitati 61 teavitust kontaktisikute kohta.

Alates 2023. aastast on sobivusmenetlus muutunud põhjalikumaks. Hinnatakse isikute varasemaid töökogemusi, haridust, saadud koolitusi, teadmisi oma rollist ning samuti ettevõtte struktuuri, kuhu isik tööle asub. Vajadusel kutsutakse kontaktisiku kandidaat Rahapesu Andmebüroosse vestlustele, eesmärgiga veenduda tema teadmistes, oskuses ja sobivuses sellele ametikohale.

Positiivse tendentsina ja hea koostööna teatatakse Rahapesu Andmebüroole kontaktisikute valimisest ka juhul, kui seadusest tulenevalt ei ole kontaktisiku olemasolu kohustuslik.

VALIK SOOVITUSI TEGEVUSLOA TAOTLEJATELE JA KOHUSTATUD ISIKUTELE

Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks tuleb olla kursis rahvusvaheliste nõuete, juhiste, soovitude ja tüpoloogiatega. Siseriiklikust seadusandlusest tulenevad nõuded täitmiseks, kuid finantskuritegevuse vastases võitluses saab efektiivne olla vaid siis, kui seda keerukat maailma päriselt mõistetakse.

Andmebüroo on küll avatud dialoogiks kohustatud isikutega, kuid see ei tähenda õigusnõustamist. Selleks on vastavad erapooletud professionaalid – juristid, advokaadid jt.

Enne tegevusloa taotlemist tuleb tutvuda siseriiklike nõuetega, kas ja millist tegevusluba teenus vajab, ning mõelda hästi läbi oma äriplaan ja teenuse sisu. Taotlejal tuleb endale selgeks teha teenuse osutamiseks vajalikud peamised ärialased mõisted.

Tegevusloa taotlemisel tuleb esitada täpne ja arusaadav teenuse kirjeldus, selgitades mh, kuidas ja millistele klientidele teenust osutatakse. Ettevõtte tuleb läbi viia õiguslik analüüs, millist tegevusluba vajatakse. Taotluse juurde lisada konkreetsest ettevõttest lähtuvalt koostatud riskihinnang ja riskiisu ning protseduurireeglid. Seda ei asenda õigusnõustajate poolt koostatud ja sagedasti esitatud pigem standardne dokumentatsioon.

Erinevad äriühingute teenuse pakkujad on vahendanud klientide nimel tegevusloa taotlusi maksudeklaratsioonide esitamiseks, kuna välisriigi ametiasutus seda nõuab. Eestis ei ole see tegevus tegevusloastatud.

Majandusaasta aruanded tuleb esitada tähtaegselt, sest aruande esitamisega rohkem kui kuus kuud viivitamisel loetakse ettevõtte majandustegevusest loobunuks ning see annab andmebüroole õiguse tunnistada tegevusluba kehtetuks.

SUUND KOOSTÖÖLE

MONEYLi soovitus tõsta turuosaliste arusaamist ja teadlikkust rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise riskidest kehtib kõikides sektorites, sh mittefinantsasutustele. Lisaks sellele tõukasid lõppenud 2023. aastal aktiivset koolitustegevust seadusemuudatused, kestev Vene sõjaline agressioon Ukrainas ja sellest tulenev finants sanktsiooni kohaldamine ning teravdatud tähelepanu terrorismi rahastamisele.

Kokku jagasid andmebüroo teenistujad teadmisi ja kogemusi enam kui 5000 osalejale era- ja avalikust sektorist, mis on varasemast ligi kaks korda rohkem. Enam kui 30 infoüritusest, kus Rahapesu Andmebüroo esines, olid pea pooled sündmuste korraldajatest turuosalised ning ülejäänud kas andmebüroo ise või mõni teine riigiasutus.

Katusorganisatsioonidega tehti koostööd ka järelevalve kaugkontrolli küsimustike ettevalmistamisel virtuaalvääringu teenuse pakkujatele ja hasartmängu-teenuse pakkujatele. Koostöös valminud küsimustikud

arvestavad sektorite eripärasid, praktilisi nüansse ning on eeldatavasti vastajatele arusaadavamad ja nende tulek ette teada.

Virtuaalvääringu teenuse pakkujate sektori küsimustiku said 2023. aasta novembris kõik sel hetkel tegevusluba omanud ettevõtjad. Vastamise tähtaeg oli 2024. aasta veebruari lõpp. Aprillis tuleb teenusepakkujatel aga juba vastavalt uuele korrale esitada esimene regulaarne aruanne Eesti Panga aruandlusportaalis. Pidev aruandlus panustab ka riigi riskipildi ajakohasena hoidmisse.

Hasartmänguteenuse pakkujad, kellele väljastab tegevusluba Maksu- ja Tolliamet, on rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse tähenduses samuti Rahapesu Andmebüroo järelevalve subjektiks. Sektori muudab haavatavamaks nii sularaha kasutus kui ka veebipõhine hasartmäng. Olukorrateadlikkuse parandamiseks said aasta lõpus kaugkontrolli küsimustiku kõik 31 hasartmänguteenuse pakkuja tegevusluba omanud ettevõtet. Vastamise tähtaeg oli veebruaris 2024.

Rahapesu Andmebüroost

Selja taga kolm tegevusaastat eraldiseisva valitsusasutusena, on Rahapesu Andmebüroo vahetamas käiku.

COVID-pandeemiast ja Vene agressioonisõjast tingitud väljakutsete kõrval on ametikohad suurel määral täidetud, on uuendatud strateegiat ning on valminud sisemiste protsesside kaardistused ja töökorralduslikud juhendid.

Andmebüroo strateegilised eesmärgid aastani 2026:

Olla Eesti rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide analüüsi keskus ja suunaandja riskide juhtimiseks riigis	Võtta kasutusele intelligentsemad ja digiteadlikumad lahendused ning olla suunaandjaks selles vallas nii avalikule kui ka erasektorile	Olla Eesti rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kompetentsikeskus
Arendab välja strateegilise analüüsi võimekuse ja uuendab juhtumianalüüsi võimekust	Arendab välja automaatsed ja kaasaegsed riskide analüüsimise lahendused	Suunab Eesti rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteemi ülesehitamist
Käivitab asjakohased analüüsid ja viib olemasolevad uuele tasemele	Teeb koostööd avaliku ja erasektoriga, sh ülikoolide ja teadlastega	Arendab pidevalt enda töötajaid ning koolitab avalikku ja erasektorit
Loob efektiivsuse mõõdikud riskide ja kontrollimeetmete pidevaks hindamiseks ning muutuste kiireks kaardistamiseks		Nähtav Eestis ja rahvusvaheliselt ning avatud dialoogile
Annab riigis suuna riskipõhiseks tegevuseks ja meetmete rakendamiseks		Informeerib avalikku ja erasektorit uutest trendidest ja tüpoloogiatest ning loob asjakohased juhendid

SELLEKS RAHAPESU ANDMEBÜROO:

Personali kasv oli hädavajalik täitmaks mitme seaduse ja ametkondliku kokkuleppe alusel Rahapesu Andmebüroole pandud ülesandeid. Kokku on saanud võrdlemisi noor ja teotahteline kollektiiv. Mahult kasvanud organisatsioon vajab ka kvaliteetset juhtimist. Nii läbisid andmebüroo kõikide tasandite juhid viiest moodulist koosneva

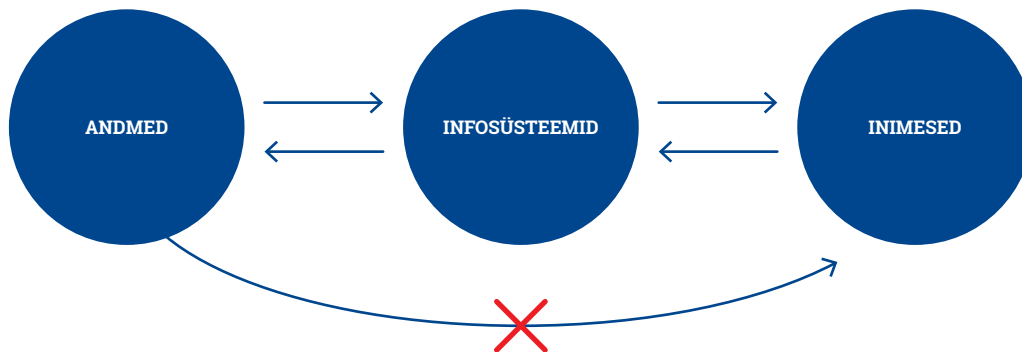
arenguprogrammi. Lisaks osalesid teenistujad mitmesuguseid ametialaseid oskusi ja teadmisi pakkuvatel koolitustel ja koostööprojektides, millest nii mõnigi oli suunatud andmeanalüüsi võimekuse kasvatamisele – seda alates kolleegilt kolleegile teadmiste vahetamisest kuni rahvusvaheliste koostöövormideni välja.

ANDMETE MASINTÖÖTLEMISE OSATÄHTSUSEST

Üks Rahapesu Andmebüroo strateegilisi eesmärke on digivõimekuse arendamine. See on tihedalt seotud eesmärgiga olla nutikas riskide nägija. Ka Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF) Põhja- ja Baltimaade rahapesu tõkestamise analüüs soovitas teha investeringuid kõrgtehnoloogilisse andmeanalüüsi.

Rahapesu Andmebüroo järgneva kahe aasta infotehnoloogia märksõnadeks on automatiseeritus, integratsioon ja usaldusväärsed andmed.

Infotehnoloogia lahutamatud komponendid on andmed, infosüsteemid ja inimesed. Oluline on panustada kõigi kolme väärtuse arendamisse, sest kõik kolm on ajas pidevas muutumises ning omavahelises sõltuvuses.

Aina suurenevad andmehulgad ja tehnoloogia areng iseloomustavad ühtviisi nii seadusekuulekaid kui ka kuritegelikke jõude. Ainus viis olla selles võitluses edukas, on oluliselt suurendada masintöötamise osakaalu andmetöötlemises.

Andmed on Rahapesu Andmebüroo alustala, mille kvaliteeti ja usaldusväärset suurendame läbi andmevahetusportaali loomise. Sellega tekib asutuse ja erasektori vahele efektiivne suhtuskanal infovahetuseks ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks. Projekti raames tekib koostöös erasektoriga ka uus teatamise süsteem, võttes arvesse parimaid rahvusvahelisi praktikaid ning andmebüroo pikaajalist kogemust. Jätkata tuleb tehisintellekti rakendamisega riskide hindamisel, prioriseerimisel ja otsuste vastuvõtmisel. Seejuures on oluline süsteemide lõimimine, et tagada turvaline ja efektiivne andmevahetus nii asutuse sees kui ka partneritega.

Strateegilise analüüsi funktsiooni arendustööd on jõudnud nii kaugemale, et muutuvad järk-järgult nähtavamaks nii andmebüroo siseselt kui ka väljapoole, võimaldades andmete oluliselt efektiivsemat kasutust. Sellega viiakse senisest suurem hulk kasutajaid andmetele lähemale, luuakse massandmetest suuremat väärtust ning tõhustatakse andmetes peidus olevate sõnumite leidmist. Praktikas tähendab see andmebüroo iga tasandi juhile paindlikke juhtimisaruandeid ning analüütikule kiiremat eelanalüüsitud infot ja detailsemat riskipilti – nii konkreetse juhtumi kohta kui ka tervikuna erinevate valdkondade lõikes.

Täpselt nagu rahapesu tõkestamine, nõuab ka strateegilise analüüsi funktsiooni arenguhüpe head ametiasutuste ülest ja -vahelist koostööd. Vastutasuks võidavad informeeritud ja ajakohasest riskipildist kõik osapooled.

SUUND OLLA SAMM EES

Astunud sammudest teenistujate igapäevatöös vormusid ka organisatsiooni väärtused.
Rahapesu Andmebüroo ja tema teenistuja on:

Usaldusväärne

Finantskuritegevuse vastu võitleme koos oma partneritega nii era- kui ka avalikust sektorist ning kogu see võrgustik põhineb aususel ja usaldusel. Meile antud informatsioon on kaitstud ning kasutame seda finantstehingute aususe valvamiseks. Oleme nähtavad ning oma kompetentsusega näitame suunda Eesti rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisel. Oma tööperes usaldame üksteist.

Otsustav

Oleme oma tegevuses julged ega kardata teha raskeid otsuseid. Tegutseme eesmärgipäraselt ja efektiivselt ning julgeme olla innovaatilised, mõelda kastist välja ja oma tööd tehes ka suurelt unistada. Meid juhivad seadused, meie missioon ja õiglustunne. Iga meie tööpereliige tõkestab finantskuritegevust – tema tegevus on otsustav ja sellel on mõju.

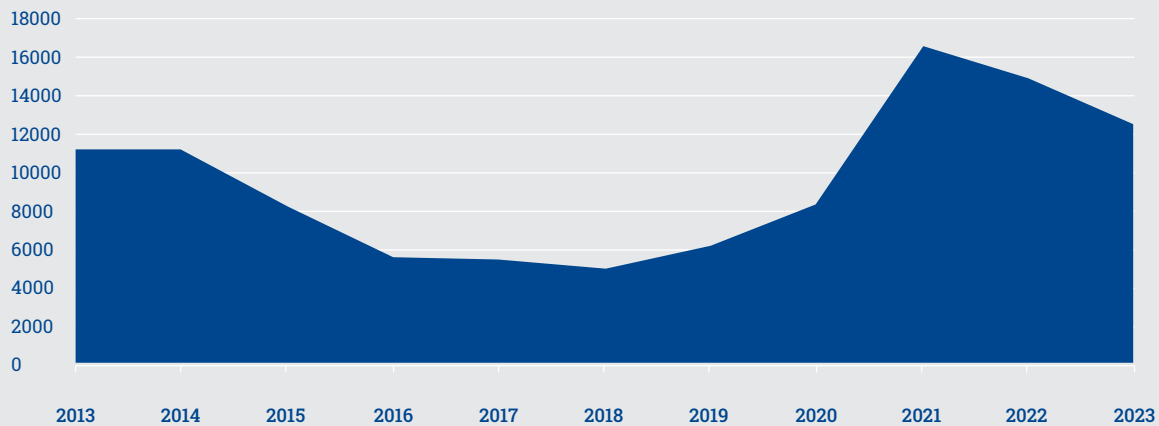
Intelligentne

Finantskuritegevuse vastu võitlemisel seisame sageli silmitsi professionaalidega, mistõttu peame olema ise nutikamad ning kasutama parimaid töövõtteid ja tehnoloogiat. Arendame ennast, oma töövaldkonda ning kogu Eesti rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteemi, oleme teistele eeskujuks ja suunanäitajaks. Meie tööpereliige väärtustab pidevat arengut. Siia kuuluvad kogemustega Eesti ja maailma parimad tipud, samuti värskelt alustavad teotahtelised noored – me kõik õpime üksteiselt.

Rahapesu Andmebüroo visiooniks on olla finantstehingute aususe valvamisel samm ees. Kellest või milles – sellest 2023. aasta aastaraamat kõneleski.

2023. aasta arvudes

Teadete arv

Teadete jagunemine tüübi ja esitanud sektori alusel

Sektor	Rahapesu kahtlusega teade (STR)	Ebahariliku tehingu teade (UTR)	Ebahariliku tegevuse teade (UAR)	Rahvusvahelise sanktsiooni teade (ISR)	Terrorismi rahastamise riski (TFR-1) ja kahtluse (TFR-2) teade	Päring	Sularaha tehingu teade (CTR)	Kokku
Krediitiasutus	4392	289	658	430	82		3	5854
Virtuaalvääringu teenusepakkuja	2597	156	504	52	121			3430
Finantseerimis-asutus	191	66	146	31	56		686	1176
Riigiasutused	49	10	10	55	4	61	66	255
Teise riigi asutused ja isikud	11		1	6	1	552		571
Hasartmängu-korraldajad	140	21	5				338	504
Professionaal (õigus, audit jne)	53	69	35	16	8		177	358
Muud eraõiguslikud ettevõtjad	16	76	12	5	1		97	207
Ei ole kohustatud subjekt	113	4	11	11			6	145
Kokku	7562	691	1382	606	273	613	1373	12500

EDASTUSED JA KÄSUTUSPIIRANGUD

12500

teadet

150

uurimisasutustele saadetud materjali, millele lisandus 610 faktilist andmeedastust politsei infosüsteemi

113

käsutuspiirangut

28 korral, 30-päevaks
4,37 miljoni euro ulatuses

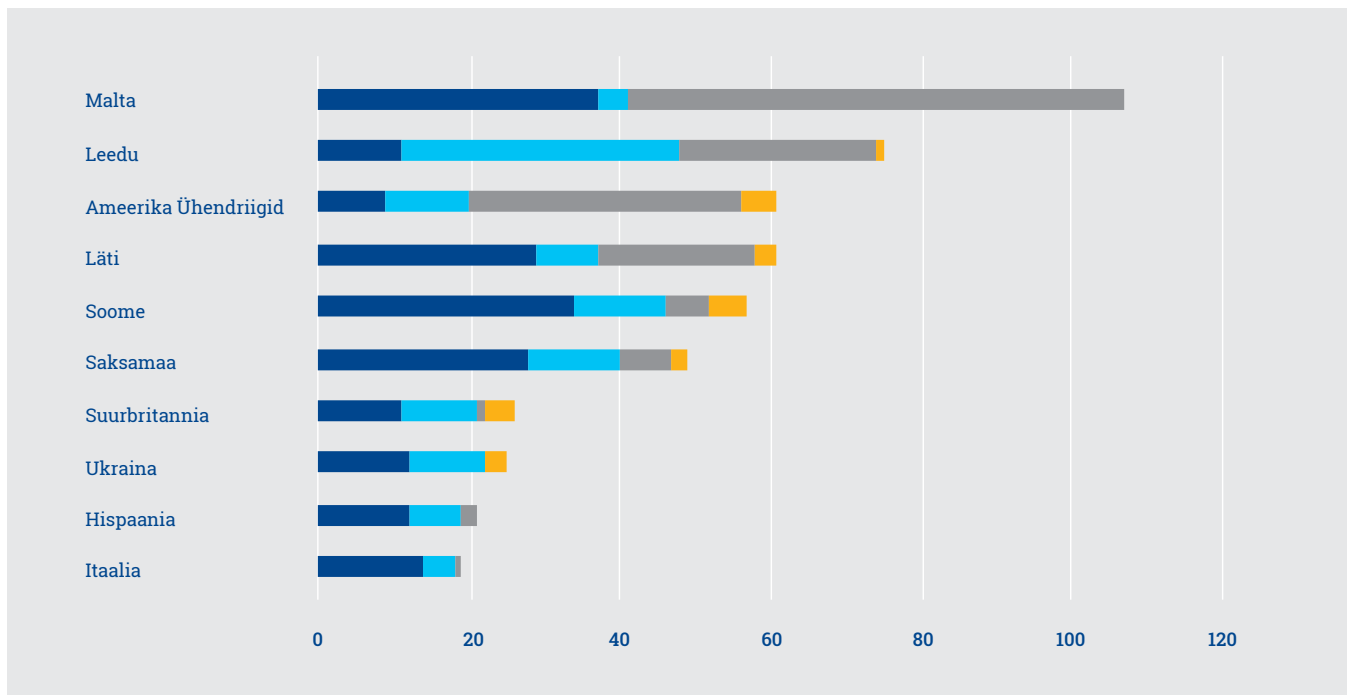
50 korral, 60-päevaks
9,45 miljoni euro ulatuses

35 korral, aastaks
3,85 miljoni euro ulatuses

20

ettekirjutust riigi omandisse kandmiseks ligi 1,36 miljoni euro ulatuses

ENIM KOOSTÖÖD TEINUD VÄLISRIIKIDE RAHAPESU ANDMEBÜROOD

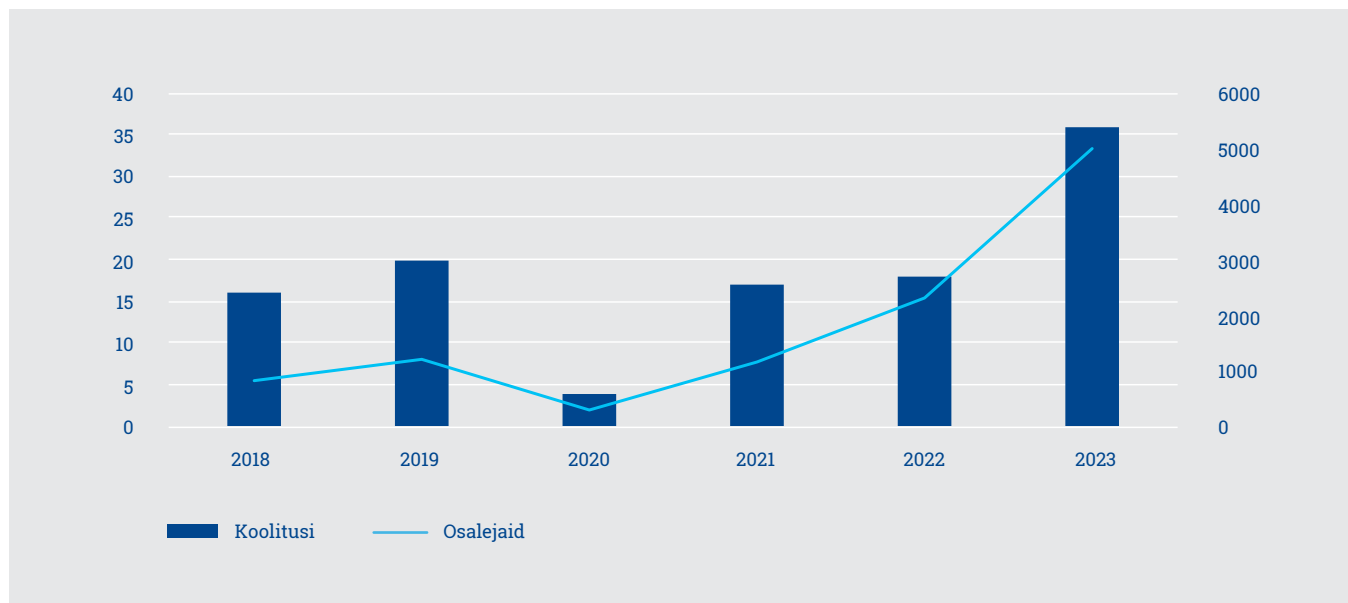

■ Sissetulevad päringud   ■ Väljaminevad päringud
■ Sissetulevad spontaansed infoedastused   ■ Väljaminevad spontaansed infoedastused

FINANTSSANKTSIOONI KOHALDAMINE

Režiim	Sanktsiooni subjekt, seotud isik	Kasutatud meede seisuga 31.12.2023	
		Külmutatud	Ei tehtud kättesaadavaks ja deposiidi piirang
EL nr 2016/44 Liibüa	Aleksandr Sergeevich Kuznetsiv	249	-
EL nr 2018/1542 Keemiarelvade kasutamine	Vladimir Alexandrovich Panyaev	10	-
EL nr 2580/2001 Terrorismi vastane võitlus	Palestiina Islami Džihaad	8 205	-
EL nr 269/2014 Venemaa	Andrey Igorevich Melnichenko / Aleksandra Melnichenko	28 146 798	30 398
EL nr 269/2014 Venemaa	Alexey Alexandrovits Mordashov	1 064	-
EL nr 269/2014 Venemaa	Alexey Gennadyevich Nechayev	52 123	12
EL nr 269/2014 Venemaa	Viatcheslav Moshe Kantor	4 981 406	3 042
EL nr 269/2014 Venemaa	VTB Bank	2 925	800
EL nr 269/2014 Venemaa	Public joint-stock company Rosbank	15 050	-
EL nr 269/2014 Venemaa	Petr Olegovich Aven; Mikhail Maratovich Fridman; German Borisovich Khan; Alexey Viktorovich	3 501	-
EL nr 269/2014 Venemaa	Elena Petrovna Timchenko	-	5 840
EL nr 269/2014 Venemaa	Igor Aleksandrovich Ananskikh	6 035	-
EL nr 269/2014 Venemaa	Igor Albertovich Kesaev	-	12 325
EL nr 269/2014 Venemaa	Victor Vladimirovich Soyko	-	1 700
EL nr 269/2014 Venemaa	Federal State Unitary Enterprise Rossiya Segodnya International Information Agency	4 379	-
EL nr 269/2014 Venemaa	Sergei Borisovich Ivanov	-	1 500
EL nr 269/2014 Venemaa	Aleksandr Yurievich Timofeev	-	1 000
EL nr 269/2014 Venemaa	Ruslan Gadzhievich Gadzhiyev	-	1 000
EL nr 269/2014 Venemaa	Bank Rossiya	302	-
EL nr 269/2014 Venemaa	ANO TV-Novosti	-	790
EL nr 269/2014 Venemaa	Alexander Petrovich Petrov	-	290
EL nr 269/2014 Venemaa	Marina Magomednebiyevna Akhmedova	-	150
EL nr 269/2014 Venemaa	Yelena Alekseyevna Perminova	40	-
EL nr 269/2014 Venemaa	Yury Petrovich Sinekshchikov	25	-
EL nr 269/2014 Venemaa	Sergey Anatolevich Gavrilo	-	60
EL nr 269/2014 Venemaa	Andrey Zhuk	-	151
EL nr 269/2014 Venemaa	Gleb Leonidovich Mikhailov	-	86
EL nr 269/2014 Venemaa	Dmitriy Vladimirovich Shmelev	-	54
EL nr 269/2014 Venemaa	Maksim Evgenyevich Ivanov	-	32
EL nr 269/2014 Venemaa	Natalya Anatolyevna Pshenichnaya	-	23
EL nr 269/2014 Venemaa	Alexey Nikolaevich Mikhaylov	-	47
EL nr 269/2014 Venemaa	Aleksey Aleksandrovich Petrov	-	15
EL nr 269/2014 Venemaa	Alexander Vladimirovich Novikov	-	15
EL nr 269/2014 Venemaa	Vladimir Sergeevich Petrov	-	6
EL nr 269/2014 Venemaa	Maksim Evgenyevich Ivanov	-	2
EL nr 269/2014 Venemaa	Vladimir Petrovich Kononov	100	-
EL nr 833/2014 Venemaa	Venemaa kodanikud (kelle osas kohaldati 100 000 deposiidi piirangut)	-	197 530
	KOKKU	33 222 212 €	256 868 €

KOOLITUSED, INFOÜRITUSED

VIITEID JA LISALUGEMIST

Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures. Estonia. Fifth Round Mutual Evaluation Report. Committee of experts on the evaluation of anti-money laundering measures and the financing of terrorism (MONEYVAL), 2022.
<https://rm.coe.int/moneyval-2022-11-mer-estonia/1680a9dd96>

Nordic-Baltic Regional Report: Technical Assistance Report-Nordic-Baltic Technical Assistance Project Financial Flows Analysis, AML/CFT Supervision, and Financial Stability. International Monetary Fund, 2023.
<https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2023/09/01/Nordic-Baltic-Regional-Report-Technical-Assistance-Report-Nordic-Baltic-Technical-538762>

The Other Side of the Coin. European Union Financial and Economic Crime Threat Assessment (EFECTA). Europol, 2023.
<https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/The%20Other%20Side%20of%20the%20Coin%20-%20Analysis%20of%20Financial%20and%20Economic%20Crime%20%28EN%29.pdf>

Prokuratuuri aastaraamat 2023.
<https://aastaraamat.prokuratuur.ee>

Report on Abuse of Virtual Assets for Terrorist Financing Purposes. Information Exchange Working Group (IEWG). Egmont Group, June 2023.

UN. Panel of Experts Established pursuant to Security Council Resolution 1973 (2011). Letter dated 5 September 2018 from the Panel of Experts on Libya Established pursuant to Resolution 1973 (2011) addressed to the President of the Security Council. [New York] : UN, 5 Sept. 2018.
<https://digitallibrary.un.org/record/1640692?v=pdf>

RAHAPESU ANDMEBÜROO UURINGUD JA TÜPOLOOGIATEATED

Uuring „Terroriorganisatsiooni Hamas rahastamismudelid“, 2024.
<https://fiu.ee/aastaraamatud-ja-uuringud/uuringud#terroriorganisatsioon>

Uuring „Sularahaga seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riskid Eestis“, 2023.
<https://fiu.ee/aastaraamatud-ja-uuringud/uuringud#sularahaga-seotud-ra>

Uuring „Seaduslikud ja ebaseaduslikud sularahavood Balti riikides“. Eesti, Läti ja Leedu rahapesu andmebürood, 2023.
<https://fiu.ee/aastaraamatud-ja-uuringud/uuringud#seaduslikud-ja-ebase>

Lühiuuring „Virtuaalväeringute abil sanktsioonidest kõrvalehoidmine“, 2023.
<https://fiu.ee/aastaraamatud-ja-uuringud/uuringud#virtuaalvaaringute-a>

Rahapesu Andmebüroole 2022. aastal laekunud välispäringute ülevaade, 2023.
<https://fiu.ee/aastaraamatud-ja-uuringud/uuringud#rahapesu-andmebuurool>

Tüpoloogiateade 7TT202401. Venemaa ja Valgevene isikutega seotud Eesti juriidiliste isikute kasutamine sanktsioonist hoidumiseks.
<https://fiu.ee/aastaraamatud-ja-uuringud/tupoloogiateated#tupoloogiateade-7tt2>

Tüpoloogiateade 7TT202309. Maksekaartide kasutamine sanktsioonist kõrvalehoidmisel.
<https://fiu.ee/aastaraamatud-ja-uuringud/tupoloogiateated#tupoloogiateade-7tt2--2>

Tüpoloogiateade 4TT202305. Kaubanduspõhine rahapesu.
<https://fiu.ee/aastaraamatud-ja-uuringud/tupoloogiateated#tupoloogiateade-4tt2>

RAHAPESU ANDMEBÜROO AVALDATUD JUHENDID 2023. AASTAL

Soovitused virtuaalväeringu teenuse pakkujatele:
<https://fiu.ee/uudised/rahapesu-andmebuuroo-soovitused-virtuaalvaaringu-teenuse-pakkujatele>

Soovitused usaldushalduse ja äriühingu teenuse pakkujatele:
<https://fiu.ee/tegevusluba-ja-jarelevalve/usaldushaldus-ja-ariuhinguteenus#soovitused-turuosali>

Eesti, Soome, Läti, Leedu ja Poola pädevate asutuste soovituslik juhend ettevõtjatele:
<https://fiu.ee/oigusaktid-ja-juhendid/juhendid#eesti-soome-lati>

Finantstehingute aususe valvaja

Saada vihje!

Anonüümset teavet, mis aitab takistada rahapesu, terrorismi rahastamist või finants-sanktsioonidest kõrvalehoidmist, saab Rahapesu Andmebüroole edastada e-postiga aadressile vihje@fiu.ee või veebivormil fiu.ee/vihjeliin

Vihje saatmine ei asenda kohustatud isikute teatamiskohustuse täitmist.